

KYRKLIGT Magasin

NR 2 • JUNI-AUGUSTI 2021

från Roslagens östra pastorat

Pilgrim Roslagen –
vad händer?

Läs på sid 4-5

Kyrkogårdar,
värda ett besök

Sid 6-9

Tandemcykeln som ska färdas genom hela Roslagens östra pastorat. Den styrs av dramapedagog Vicki Kipler och kommunikatör Anneli Ek.

FOTO: KARIN SAHLIN

Kyrkoherdens krönika

En ny sommar står för dörren...

Om sommaren hade en färg skulle den nog vara grön eftersom sommaren är växandets tid. Trefaldighetstiden kallas den tid under sommaren som infaller mellan pingst och domsöndagen i november. Trefaldighetstidens liturgiska färg är grön och tiden handlar om att växa. Under den här tiden finns utrymme för mognad och fördjupning både som människa, som kristen och i relationen till Gud och medmänniskorna.

Vi tror på en enda Gud, himmelens och jordens skapare. Samtidigt är Gud treenig i Fadern, Sonen och den heliga Anden. Tre delar som bildar en helhet. Precis som vattnets tre olika former; is, ånga och vätska. Tre former av precis samma sak. Fler exempel är det trefaldiga hurraropet i en högtidsstund, våra tre sommarmånader och våra tre kanske viktigaste ting; tro, hopp och kärlek, där den största av de tre är kärleken (1 Kor 13:13). Det finns en rikedom i mångfalden, det finns en välsignelse i det heliga talet tre.

Bland det bästa jag vet om sommaren är att kliva upp till en ny dag, stappla ner till vattnet och dyka rakt ner utan att känna efter. När vattnet pressas undan av kroppen vaknar jag till liv. Jag brukar tänka att krucifixet med Jesus på många sätt liknar den rörelse som man gör precis före man ska dyka. Armarna uppsträckta och benen ihop. I varje dyk som en människa tvingas göra, eller gör frivilligt, följer Kristus med. Ner i djupet där det inte går att andas och där allt är mörkt och upp mot ytan igen där liv och nya möjligheter väntar. Det jag beskriver är en modell, ett tankeexperiment som erbjuder närvaro i livets både svåra och lyckliga skeenden. Ta till exempel långfredagens mörker och därefter påskdagsmorgonens ljus och hopp. Gud vet vilka strider av sorg och vanmakt du kämpar med eller har kämpat med. Du tror förmodligen att du är helt ensam i din ångest. Det finns dagar och nätter som inte borde finnas. Men skulle du någon gång slå i botten är min – och Svenska kyrkans tro – att Gud finns där för att ta emot dig.

Martin Luther, reformatorn och ursprunget till den protestantiska lutherska kyrkan som Svenska kyrkan är en del av, formulerade något kring det här. Domet, menade han är att dagligen dö och uppstå med Kristus. Ingen gullig engångs-

händelse alltså utan snarare något som har att göra med livets uppförsbackar och nedförsbackar, åskoväder och solskensdagar, vardagens små resor från liv till död. Gud är ständigt närvarande. Jesus lovar i domet; ”Se, jag är med er alla dagar till tidens ände” (Matteus 28:20). Detta löfte som kristendomen omfamnar kan säkert förklaras bättre, inte bara under påskhelgens dramatik som rent bokstavligt går från död till liv utan också i vardagen eller i det ovanliga och livsavgörande. Domet är som en osynlig vattenstämpel som någon uttryckte det. På individnivå uttalas Guds namn tillsammans med den döptes namn. I det kollektiva kan en församling ses som de döptas gemenskap men det är större än så – Gud går aldrig att begränsa.

Under trefaldighetstiden får vi fundera, reflektera, analysera eller bara ”finnas till”. Allt växer omkring oss, himmel och jord kläs i sommarskrud. Vi växer också, vi mognar av våra misstag. Alla gör vi ju fel ibland och då kan vi hitta nya infallsvinklar och vägar. Den gröna tiden; sommar, sommar, sommar är återhämtningens och fördjupningens tid.

Med den andra versen av Harry Martinssons psalm (Sv Ps 202) önskar jag dig en välsignad sommar;

*En sommarpsalm jag sjunga må,
i själens vinterdagar och låta tungsint tanke gå
och mana sommarns bagar,
att träda fram till sinnets stöd,
i vinterns långa sjölanöd,
att djupt i minnet skåda Gud,
i evig sommarskrud.*

Mika Wallander, kyrkoherde
i Roslagens östra pastorat

FOTO: MARIA SJÖDIN

ROSLAGENS ÖSTRA PASTORAT

Besöksadress: Mariagården, Kyrkog 4, Norrtälje

Telefon, expedition: 0176-799 00

e-post: rop.bokning@svenskakyrkan.se

Telefon, kyrkogårdsförvaltningen: 0176-799 00

e-post: rop.kyrkogardsforvaltningen@svenskakyrkan.se

Kyrkoherde: Mika Wallander, 0176-774 92

Kanslichef: Karin Pettersson, 0176-799 08

Fastighets- och kyrkogårdschef:

Martin Johansson, 0176-799 13

Församlingsherdar:

Väddö församling

tf församlingsherde Björn Rubenson,
072-704 11 91

Roslagsbro-Vätö, Estuna-Söderbykarl och
Lohärads församlingar

Fredrik Ekström, 0176-765 31

Norrtälje-Malsta församling

Ninna Birkoff, 0176-774 31

Rådmansö, Frötuna församlingar

Jakob Bäcklund, 0176-766 03

Länna, Blidö och Riala församlingar

Anders Elvin, 0176-26 79 74

Kyrkorådet:

Ordförande Hans Augustinsson, 070-829 08 22

Kyrkligt Magasin ges ut av

Svenska kyrkan, Roslagens östra pastorat
och utkommer med 4 nummer per år.

Ansvarig utgivare: kyrkoherde Mika Wallander

Redaktionsråd: Anneli Ek, Eva Geijer Lilliehöök
och Mika Wallander

Tryck: SIB-Tryck

Distribution: PostNord

Layout: Anneli Ek

Svenska kyrkan

ROSLAGENS ÖSTRA PASTORAT

I Roslagens östra pastorat ingår:

Blidö, Estuna-Söderbykarl, Frötuna, Lohärad,
Länna, Norrtälje-Malsta, Riala, Roslagsbro-Vätö,
Rådmansö och Väddö församlingar

Roslagens östra pastorat
samarbetar med

sensus

Önskar du prata med någon?

Roslagens östra pastorats samtalslinje vänder sig till dig som behöver få samtala med någon.

Varmt välkommen att höra av dig - vi är bara ett samtal bort!

SAMTALSTELEFON

Helgfria måndagar-fredagar kl 09.00-12.00, tel 0176-799 00.

Kvällstid när du jourhavande präst, för samtalsstöd, på larmnummer 112.

Öppet kl 17.00-06.00. www.svenskakyrkan.se/jourhavandeprast

Familjerådgivning

Svenska kyrkans familjerådgivning vänder sig till par, enskilda och familjer som på olika sätt har svårigheter i sina nära relationer.

Familjerådgivningen erbjuder en trygg plats där ni får tala med varandra om det som känns svårt, uttrycka egna känslor och behov samt tillsammans med familjerådgivaren finna vägar till förändring.

Kontakta Anna Nyström, familjerådgivare - tel 0176-774 37

Webb och sociala medier

Vill du veta vad som händer i din församling - välkommen att besöka

Roslagens östra pastorats hemsida

www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat/

På hemsidan finns en kalender med gudstjänster och övriga verksamheter. Varje vecka publiceras en annons i fredagens Norrtelje Tidning där du kan se alla gudstjänsttider.

För dig som inte har möjlighet att komma till våra kyrkor och fira gudstjänst finns information om gudstjänster och andakter som sänds i radio och tv.

På facebook-sidan, RÖST i Svenska kyrkan, kan du följa verksamheterna i text, bild och film. Du kan även se filmerna på pastoratets YouTube-kanal RÖST i Svenska kyrkan.

Följ gärna pastoratet på facebook eller
YouTube-kanal - RÖST i Svenska kyrkan!

Information om gudstjänster och församlingarnas verksamheter hittar du på www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat/.

Varje fredag publiceras predikoturer i Norrtelje Tidning. All verksamhet följer de rekommendationer och regler som regering, folkhälsomyndigheten med flera ger.

Under pilgrimscykingen "Pilgrim's bike for future" kommer vi bland annat färdas på en tandemcykel. En dag i början av maj hämtade kommunikativör Anneli Ek och kyrkoherde Mika Wallander den nyinköpta cykeln hos Tuve Jepsen i Lohärad. FOTO: NINNA BIRKOFF

På senare tid har naturälskande svenskar hittat pilgrimsformen i kyrkan. Här kombineras naturupplevelser, meditationer och andakter med besök i kyrkorna. Pilgrim kan man vara på många olika sätt. En del församlingar har pilgrimsritter, dvs man rider tillsammans. Vi har nosat på den formen i Roslagens östra pastorat då det på en av våra vandringar deltog två hästar och två ryttare. Det vanligaste är emellertid att man går. När man vandrar i landskapet, vandrar man på samma gång i det inre landskapet – tillsammans med andra.

Kommunikativör Anneli Ek födde idén om en pilgrimscyking på tandemcyking mellan våra vackra kyrkor. Det kommer ta sex dagar. Roslagens östra pastorat är

ett vidsträckt pastorat, sett till den geografiska ytan.

Pilgrimscykingen är vår egen variant på Vadstena pilgrimscenters "Pilgrim's walk for future". Pilgrimscentret leder en pilgrimsvandring till klimatmötet COP26 i Glasgow, Storbritannien 2021 som en del av Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Vandringen startar i Vadstena i sommar och är framme i Glasgow lagom till klimatmötet i november. I hela Sverige ansluter sig nu pilgrimer i församlingar till denna klimatmarsch genom lokala initiativ.

Vår variant blir en "Pilgrim's bike for future". Som alla vet är det ju ett miljövänligt och hållbart alternativ att cykla. Vi kommer att pilgrimscykla mellan våra altare och den som vill får gärna cykla med oss på delar av resan. Vill man cykla

med gör man det helt och hållet på eget ansvar. Det gäller att ha en cykel, cykelhjälm, matsäck, vatten och en glatt humör.

Pandemin sätter gränser

I skrivandets stund befinner vi oss mitt i en pandemi och ingen vet exakt hur något kommer bli. Antingen kan vi bara tillåta åtta cyklister eller så lättar pandemilagstiftningen och vi kan vara fler. Pilgrimscykingen kommer emellertid bli av och det finns hopp om stor delaktighet i församlingarna. I varje kyrka kommer liveinspelningar göras och det går att följa med på distans. Pilgrimsdagbok kommer att skrivas på Pilgrim Roslagens Facebook-sida och vi kommer att livesända på RÖST i Svenska kyrkan. Välkommen att hänga med!

MIKA WALLANDER, kyrkoherde

TIDSPLAN

Dag 1 - Lördag 12 juni: Singö kyrka 09.00 Live från kyrkan, 09.30 Pilgrimsandakt. Väddö kyrka 14.00 Live från kyrkan. Kista hembygdsgrd 18.00 Musik vid helgsmål.

Dag 2 - Söndag 13 juni: Björkö-Arholma kyrka 09.00 Live från kyrkan, 09.30 Pilgrimsandakt. Arholma kyrka 11.30 Guds-tjänst, 12.30 Live från kyrkan. Blidö kyrka 17.00 Live från kyrkan, 18.00 Pilgrimsgrssa.

Dag 3 - Måndag 14 juni: Cyklar från Furusunds färjeläge 09.00. Rosenlundskyrkan 13.00 Live från kyrkan. Riala kyrka 17.00 Live från kyrkan, 18.00 Pilgrimsgrssa.

Dag 4 - Tisdag 15 juni: Cyklar från Riala kyrka 09.00. Länna kyrka 11.00 Live från kyrkan, 12.00 Pilgrimsandakt. Rådmansö kyrka 18.00 Live från kyrkan, 19.00 Pilgrimsgrssa.

Dag 5 - Onsdag 16 juni: Cyklar från Rådmansö kyrka 08.30. Frötuna kyrka 11.00 Live från kyrkan, 11.30 Pilgrimsandakt. Markuskyrkan 13.30 Live från kyrkan. Norrtälje kyrka 15.00 Pilgrimsandakt, 15.30 Live från kyrkan. Malsta kyrka 17.00 Live från kyrkan. Lohärads kyrka 18.30 Live från kyrkan, 19.00 Pilgrimsgrssa.

Dag 6 - Torsdag 17 juni: Cyklar från Lohärads kyrka 08.30. Estuna kyrka 09.30 Live från kyrkan. 10.00 Pilgrimsandakt. Roslagsbro kyrka 11.30 Live från kyrkan. Söderbykarls kyrka 14.00 Live från kyrkan, Vätö kyrka 18.30 Live från kyrkan, 19.00 Pilgrimsgrssa. MÅL!

PILGRIM ROSLAGEN

vandringar i sommar

Hej alla pilgrimsvandrare!

I sommar erbjuder Pilgrim Roslagen en mängd olika vandringar. Pilgrim Roslagen startade den 18 maj 2019 och initiativtagaren är Roslagens östra pastorats kyrkoherde Mika Wallander. Syftet är att få träffa församlingsmedlemmar och andra intresserade och vandra mellan de 19 kyrkorna i pastoratet. Många härliga vandringar, korta och långa, har det blivit där fina möten och naturupplevelser ägt rum.

I rundvandringen mellan pastoratets 19 kyrkor och kapell återstår följande altare att vandra till/från: Rosenlundskyrkan, Lohärads kyrka, Markuskyrkan, Malsta kyrka och Norrtälje kyrka. När dessa vandringar är gjorda har kyrkoherden vandrat – tillsammans med många andra – genom hela Roslagens östra pastorat. Dessa vandringar kommer ske i höst.

Samtidigt har vi öppnat upp för att konceptet Pilgrim Roslagen ska få leva vidare på församlingsnivå och församlingarna erbjuder nu en mängd pilgrimsvandringar.

Håll utkik på hemsidan www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat och Facebooksidan ”Pilgrim Roslagen” där vi informerar om samtliga pilgrimsvandringar som kommer äga rum i Roslagens östra pastorat i sommar.

Vill du vandra med? Rusta dig för naturen med bra skor för olika underlag och kläder efter väder. Ryggsäck, termos, kåsa, matsäck, vattenflaska, plåster och gärna en vandringsstav som är ett bra stöd på längre vandringar. Tänk på att packa lätt då var och en bär sin egen packning.

Friska fläckar vid havet vid förra årets, varma, vandring på Vaddö.

FOTO: ANNELI EK

Vi följer FHM rekommendationer och anpassar vandringarna efter dem.

Vandringarna är kostnadsfria. Anmälan är obligatorisk för att antalet vandrare måste anpassas efter rådande rekommendationer.

TIDSPLAN

VÄDDÖ

Helgen 2-4 juli. Tre dagarsvandring på 1,5 mil/dag från Älmsta till Singö. Vi startar varje dag kl 9.00 och avslutar cirka kl 16.00. Medtag matsäck för dagen. Vandringsledare: Mika Wallander. Anmälan och info: Camilla Karlsson, tel 0176-524 15 - camilla.karlsson@svenskakyrkan.se eller Katarina Lindqvist, tel 0176-142 25 - katarina.lindqvist@sensus.se. Vandringen är i samarbete med Sensus.

ROSLAGSBRO

Onsdagen 9 juni kl 13.00-15.00, Roslagsbro kyrka
Längd: cirka 6-7 km. Vandringsledare: Barbro Strid och Fredrik Ekström. Medtag egen matsäck.
Information och anmälan: Fredrik Ekström, fredrik.h.ekstrom@svenskakyrkan.se eller 0176-765 31

SÖDERBYKARL

Onsdagen 23 juni kl 13.00-15.00, Karls kyrkoruin
Längd: cirka 5 km. Vandringsledare: Barbro Strid och Fredrik Ekström. Medtag egen matsäck.
Information och anmälan: Fredrik Ekström, fredrik.h.ekstrom@svenskakyrkan.se eller 0176-765 31

VÄTÖ

Onsdagen 7 juli kl 13.00-15.00, Vätö kyrka
Längd: cirka 5-6 km. Vandringsledare: Barbro Strid och Fredrik Ekström. Medtag egen matsäck.
Information och anmälan: Fredrik Ekström, fredrik.h.ekstrom@svenskakyrkan.se eller 0176-765 31

NORRTÄLJE

Söndag 18 juli kl 12.30-13.30, kyrkporten Norrtälje kyrka
Mini-pilgrimsvandring. Vandringsledare Anna Gordh Humlesjö.

Vandringen börjar efter högmässan.

Information: ninna.birkoff@svenskakyrkan.se

Söndag 22 aug kl 12.30-13.30, kyrkporten Norrtälje kyrka
Mini-pilgrimsvandring. Vandringsledare Anna Gordh Humlesjö.
Vandringen börjar efter högmässan.

Information: ninna.birkoff@svenskakyrkan.se

v. 29-31 Eventuellt blir det även mini-pilgrimsvandringar på tisdagarna v. 29-31. Mer information kommer längre fram.

RÅDMANSÖ

Måndag 21 juni kl 18.00-20.30, Estoniakorset, Kapellskär
Längd: cirka 4 km. Vandringsledare: Per Zethelius och Jakob Bäcklund. Medtag egen matsäck.

Information och anmälan: Marie Feldthusen, marie.feldthusen@svenskakyrkan.se - 076-792 15 96 eller Clas Elgbro, clas.elgbro@svenskakyrkan.se - 073-024 50 24.

FRÖTUNA

Söndag 13 juni kl 12.30-16.00, Frötunagården
Längd: cirka 6 km. Vandringsledare: Per Zethelius och Jakob Bäcklund. Medtag egen matsäck. Gudstjänst i Frötuna kyrka kl 11.00. Kl. 12.30 börjar vandringen. Vi går till Mellingeholm.

Information och anmälan: Marie Feldthusen, marie.feldthusen@svenskakyrkan.se - 076-792 15 96 eller Clas Elgbro, clas.elgbro@svenskakyrkan.se - 073-024 50 24.

BLIDÖ/ALMVIK

Lördag 26 juni, midsommardagen, kl 12.00-12.30, Blidö kyrka
Längd: cirka 1 km. Vandringen börjar efter gudstjänsten.

Vandringsledare: Anders Elvin.
Information och anmälan: Anders Elvin, 070-441 49 25.

Kyrkogårdar värda

Det är spännande att strosa runt på kyrkogårdar. Man får en historiektion och en skönhetsupplevelse på köpet. Om man vill bekanta sig med en bygd så kan man se vad tidigare generationer arbetade med och i vissa fall vad som orsakade att deras liv tog slut. Jag har besökt fyra sinsemellan väldigt olika kyrkogårdar och kan tipsa om flera intressanta och lärorika viloplats, från norr till söder i Roslagens östra pastorat.

EVA GEIJER LILLIEHÖÖK, TEXT OCH FOTO

Blidöborna fick betydligt närmare till sin kyrka och kyrkogård i och med Blidö kyrka.

För att komma till Blidö kyrka behöver man båt, antingen en egen eller Trafikverkets färja. Vägen går från Kustvägen mellan Åkersberga och Norrtälje via ett urval av öar. På slingrande vägar passerar man bland andra Svartnö, Furusund, Köpmanholm och Yxlan innan man slutligen kommer till Blidö. Om man vill se Roslagen från dess mest bedärande sida har man kommit rätt.

Blidö kyrka ligger vackert på en kulle med utsikt över en flik av Ålands hav. Den nuvarande kyrkan invigdes 1858 och byggdes runt det gamla träkapellet från 1650-talet. När den nya kyrkan var klar, revs kapellet. Träkapellet tillkom på initiativ av Eric Leijonhufvud som då ägde Blidö gård, numera Blidö säteri. Kapellet och den tjänstgörande kaplanen var till församlingsborna på Blidö men kanske i första hand för de boende på Blidö gård.

För 300 koppjarplåtar fick man en ståtlig gravsten inne i kyrkan.
FOTO: HANNA ROXELL

Blidö församling var en annexförsamling till Länna församling men att ro över till fastlandet varje söndag var farofyllt, speciellt på vintrarna. De första begravningarna på Blidö kyrkogård tror man ägde rum 1788. Kvar i golvet efter kapellet finns en gravhäll med intressant inskription:

CASPER DAVID
EVELER
FÖDD ÅR 1703 DÖD 17
PÅ FURUSUND
HVA REST HAN
FRÅN ÅR 1738 TIÄNT
ÅRLIG FLITIG OCH TROGEN

Blidö kyrka och kyrkogård ligger vackert och havsnära i bedärande Roslagsbygd. Palle Lindkvist har inventerat kyrkogårdens gravar.

FOTO: LARS LINDGREN, stora bilden

Casper Eveler var bokhållare och arbetade i Furusund, kanske på brännvinsbränneriet eller inom sjöfarten och han ville begravas i Blidö kyrka. För att vara säker på att det skulle ske enligt hans önskan så köpte han gravhällen medan han fortfarande var i livet och hade säkert tänkt sig att hans dödsår skulle huggas in, men så skedde aldrig.

Kyrkoböckerna från den tiden är förlorade men i domboksprotokoll från 1762 kan man läsa att Casper Eveler avled 24 april 1762 och testamenterade 300 koppjarplåtar till sin gravplats.

735 estniska flyktingar

Man har tidigare trott att det var Carl Erik Lagerheim som vilade under gravhällen i kyrkan. Han ägde Blidö gård från slutet av 1700-talet och var född Bergquist, blev adlad av Gustav III och var sekreterare i det hemliga utskottet vid riksdagen i Gävle. Men när han gick bort 1813 var ju redan Casper Eveler lagd till vila under sin gravhäll så det gick ju inte.

Troligen ligger han i samma grav som sin son Knut August Lagerheim som vilar i en grav strax utanför ingången till kyrkan, omgiven av fyra ståtliga ekar.

Under en långt mindre ståtlig sten ligger en liten estnisk pojke, bara tre åt gammal, begravd.

Toivo överlevde resan från Estland men drunknade vid Lidö.

Hösten 1944 kom 735 estniska flyktingar till Furusund och alla i bygden hjälpte till att hysa dem. I ett oövertygat ögonblick drunknade pojken vid Lidö i Furusund. Familjen blev kvar i Sverige men mamman kom aldrig över förlusten av den lille sonen.

På kyrkogården finns flera exempel på att man har återanvänt gravstenar, på någon finns det text på båda sidor, på någon har man slipat bort det gamla namnet och någon har till och med namnet inristat även med runor.

besök

Unika målningar i minsta och äldsta kyrkan – spår av många invigningar. Gerd Löfgren kan berätta kyrkan och kyrkogårdens historia.

Om du är intresserad av att besöka vårt pastorats äldsta och minsta kyrka, därtill oerhört vackert belägen invid en badsjö, så kommer här ett tips: kom till Malsta kyrka.

I vapenhuset finns flera fragment av runstenar, den mest intressanta är från senare delen av 1000-talet och vittnar om att i alla fall Snöbjörn var kristen i Malsta.

Troligen har det funnits en äldre kyrka på platsen än den som finns nu och då är den ändå byggd i huvudsak i slutet av 1200-talet. Sakristian verkar vara återanvänd och kan ha varit en del av en tidigare träkyrka. När kyrkan byggdes låg den på en ö och det gick utmärkt att med båt ta sig till både Estuna och Frötuna. Namnet Malsta betyder landningsplatsen med det grova gruset.

Ovanlig dopfunt

– I innertaket har man hittat spår av färg som kanske tillhörde ett äldre trätak som skyddade kyrkan, berättar Gerd Löfgren som guidar i kyrkan.

Malstas dopfunt har en i Sverige väldigt ovanlig form.

Framme i koret finns en verklig klenod, en dopfunt i sandsten, kanske från Gotland för sandsten finns inte i närheten av Malsta. Men det unika med Malstas dopfunt är att den är huggen i fyrpassform.

Det innebär att allt på dopfunten är format som om man ser en fyrklöver uppifrån, cuppan, skaftet och foten. Detta är ovanligt i Sverige.

En annan ovanlig detalj i denna lilla kyrka är att det finns runt 20 konsekra-tionskors på väggarna, en del är målade över äldre. När en kyrka invigdes så var naturligtvis biskopen på plats. Han målade kors på väggen med helig olja och sedan

har man målat i dem och kanske gjorde dem lite finare och mer detaljerade. Att det finns så många kors är helt enkelt bevis på att det är en gammal kyrka som har blivit invigd och återinvigd flera gånger.

Man kan inte nämna Malsta och Malsta kyrka utan att nämna dess störste välgörare, Johan von Brehmer som bodde tio år på Degarö säteri, tvärs över Malstasjön. Han har skänkt en hel del inventarier i kyrkan, exempelvis altartavla, predikstol, läktare och förmodligen bänkinredningen.

Läktaren förtjänar några egna rader. Ursprungligen var den inte till för vare sig orgel eller kör utan för Johan von Brehmer och hans manliga tjänstefolk. Man kunde bara ta sig dit via en utvändigt trappa. Kvinnorna i hans tjänst fick inte sitta på herrskapsläktaren utan fick ta plats bland allmogen nere i kyrkan.

Det var inte bara kyrkan som fick ta del av Johan von Brehmers välvilja, han lät också bygga en skola för socknens barn och var ytterst noga med att lärarna skulle vara duktiga. Skolan finns ännu kvar och används nu som samlingshall.

Nu mera är det bara gudstjänst i den gamla kyrkan några gånger per år men

sommartid, bland annat på Kristi himmelfärdsdag, har man ganska ofta fri-luftsgudstjänst i den gröna lunden intill kyrkogården.

– Det är en väldigt populär kyrka för bröllop och dop, berättar Gerd Löfgren. I och med att den är så pass liten, bara 80 sittplatser, så kommer man väldigt nära det som händer framme i koret.

På kyrkogården ligger många av socknens avlidna, nu finns det drygt 200 gravar samt minneslund. Några gravar som utmärker sig är familjen Lovéns grav. Gustaf Lovén skrev dagböcker från 1905 till sin död 1935 och hans 240 dagböcker finns numera digitaliserade.

En annan grav som väcker fantasin till liv kallas för Ryssgraven. Det är en stor häll men tyvärr kan man inte läsa inskriptionen.

– Enligt sägnen var han med om rysshärjningar i trakten 1719 men blev sjuk och blev då kvarlämnad här, säger Gerd Löfgren. Det kan tänkas att en söt flicka från Ekebytrakten också hade inverkan på beslutet att lämna honom kvar.

– Det verkar ha gått bra för honom, trots att han inte borde ha varit så populär i bygden efter att nästan hela Norrtälje brändes ner, annars skulle han inte ha fått en så ståtlig gravsten, säger Gerd Löfgren.

Flera runstensfragment vittnar om att man tidigt var kristna i Malsta.

Längst norrut i Roslagens östra pastorat hittar vi Singös knuttimrade rödmålade kyrka.

I nordligaste delen av pastoratet ligger Singö och på den sydvästra delen hittar man Singö kyrka. Den är ovanligt nog rödmalad och den knuttimrade stommen är synlig inne i kyrkan vilket ger en härligt ombonad känsla. Norr om kyrkogården ligger skolan som numera tyvärr är nedlagd.

Bredvid kyrkogården finns den gamla handelsboden där en driftig Singöbo har öppnat ett välbesökt café där man bland annat kan köpa egentillverkad choklad.

Kyrkogården invigdes 1713 men det har funnits ett kapell på platsen från mitten av 1600-talet. Den nuvarande kyrkan byggdes 1753 och tidigare hörde Singöborna hemma i Häverö gamla kyrka.

Strax bredvid Kalvskäret finns en liten ö som heter Kyrkogårdsskäret och där har det troligen funnits en gammal kyrkogård. Det finns uppteckningar om att man har hittat mänskliga skelettdelar där och tidigare fanns en skylt uppspikad som berättade att "Här Har Varet Kyrkogård". Det berättas om att man har gjort detsamma på flera kobbar och skär i vår bygd, kanske var det sjömän som blivit sjuka och dött på en passerande skuta och som ville bli begravda på land och inte sänkas ner i sjön?

Många drucknade

Åke Öhman guidar runt bland gravarna och det han inte kan om kyrkogården, kyrkan och Singö samt Vaddöbygden i stort behöver man inte många ord för att beskriva.

– Här var mitt första arbete, pekar Åke Öhman och visar mot den gamla handelsboden. Hans familj har bott på Singö i många generationer och det känns som om han hälsar på gamla vänner när han vandrar mellan gravarna.

– I den här graven ligger Emma Wicklund, hennes man Oskar och deras lilla dotter Edit som dog, bara sex år gammal. Emma drunknade när hon var på väg hem efter att ha handlat till en bröllopfest som skulle hållas på ön. Man talade länge om

Skylten berättar om en förfärlig olycka och om en stark kvinna.

hennes drunkning och det berättas att det flöt täcken och annat bohag in i viken, det var sådant som skulle lämnas som bröllopsgåvor.

Rysskräcke och Spanska sjukan

För drygt 200 år sedan var rysskräcken i Vaddöbygden en realitet. Ryssarna brände som bekant Norrtälje, Ortala bruk och de allra flesta bondgårdarna nära kusten. Det som numera är Kista hembygdsgård klarade sig, mycket tack vare att gårdsfolket ställde ut mat och brännvin och sedan sprang till skogs.

Men på Singö hade man inte samma tur. På Södergården i Backbyn bodde Mats Matsson med sin familj. När resten av familjen flydde för sina liv stannade han hos sin gamle svärfar tillsammans med sina tre småbarn som inte kunde hålla samma tempo. De gömde sig i skogen men blev funna av ryssarna och Mats blev tvingad att följa med på ryssarnas galärer som lots.

Efter att ha visat vägen till Östhammar vände ryssarna österut och Mats blev lämnad på en kobb mellan fastlandet och Singö, helt naken. Men han hittade några stockar och material att binda ihop till en flotte så att han kunde ta sig till Häverö. Därefter blev han inkallad till skeppslagens tingsrätt då man misstänkte att han varit för hjälpsam mot ryssarna. Som tur var blev han frikänd från misstanken att han "frivillige sig uti fiendens händer givit".

På många av de äldre gravstenarna kan man läsa vad den döde arbetat med, det finns några lärarinnor begravda på Singö men som vanligt är det mest män som fått sin titel på gravstenen. Här finns många mästarlotsar, kaptener och sjömän samt fiskare.

Som man kan misstänka finns det många drunkningsoffer begravda även på denna kustkyrkogård. Men gravstenen som väcker allra mest tankar är nog den där Johan August Westerlund och hans maka Olga Maria Westerlund vilar. De dog båda samma dag 1919 med några timmars mellanrum och längst ner på gravstenen kan man läsa Sällskap genom livet även i döden. Den gången var det Spanska sjukan som var dödsorsaken.

Åke Öhman kan berätta om dem som gått före oss. Här visar han på gravstenen över två av dem som dog i Spanska sjukan 1919. Mannen och bustrun dog samma dag.

*De okända sjö-
männen är inte
längre okända.*

Kolerakyrkogården på Björkö minner om tidigare pandemier och sjömän som drunknat.

Just nu lever större delen av världen med den senaste av alla pandemier. Men det är långt ifrån den första och säkert inte den sista som plågar oss människor. Nere på sydöstra Björkö, mitt emellan Simpnäs och Östersjö brygga finns en handfast påminnelse om hur skört ett människoliv kan vara. Under mäktiga tallar har ett 20-tal, de flesta offer för pandemier och olyckor, fått sin sista vila.

Innan Björkö-Arholma kyrka byggdes i början av 1900-talet hörde Björköborna till Vätö församling och resan fram och tillbaka kunde vara ett riktigt äventyr, på somrarna med båt och på vintrarna med släde.

Börje Justrell är elfte generationen Rumsхамnsbo och kan berätta om dem som ligger begravda här.

Fram till 1809 fanns i Sverige kyrkogångsplikt, alla skulle gå i kyrkan på söndagen om man inte hade giltiga skäl till att stanna hemma. Förutom att höra Guds ord och kungörelser vad som hänt i riket fick man möjlighet till att träffa släkt och bekanta på kyrkbacken efteråt och utbyta vad som hänt sedan förra söndagen. För dem som bodde på Björkö gick säkert större delen av söndagen åt till kyrkresan och på vintrarna kunde det vara direkt farligt.

När de mycket smittsamma sjukdomarna kolera och difteri och säkert även spanska sjukan grasserade ville man naturligtvis begrava offren så snart som möjligt och det var helt enkelt inte möjligt vintertid när isen varken bar eller brast. Att frakta den döde landvägen med häst och vagn var inte heller något bra alternativ.

Sex barn dog

Runtom i Sverige finns det flera hundra pest- och kolerakyrkogårdar registrerade. En del rymmer bara ett fåtal gravar, andra är långt större.

Kolerakyrkogården har ungefär 25 gravar och den förste begravdes där 1862. Då var platsen redan känd som kolerakyrkogården så det finns en möjlighet att den kan ha använts tidigare, Sveriges första fall av kolera var redan 1834.

– I flera av gravarna här ligger drunknade som har hittats runt Björkö's kust, berättar Börje Justrell som bor närmast kyrkogården. Han är elfte generationen som bor i den lilla byn, hans förfäder var

de första som var bofasta i Rumshamn.

– Här bodde småfolket, Rumshamn var ungefär som malmen på en by. I Skeppmyra bodde bönderna och skeppsbyggarna och de behövde arbetskraft och man avsatte mark här i Rumshamn där de fick bo. Här har aldrig funnits några stora gårdar, man höll kanske en eller två kor. Många var fiskare eller arbetade i skogen.

Numera finns ingen bofast i byn – om man undantar det senaste året då flera av husen har varit bebodda på heltid av karantänboende sommargäster.

– Det är bara i två av gravarna som det ligger offer för koleran, förklarar Börje Justrell. Vårt byalag sköter om kyrkogården och vi ser till att underhålla tråkorsen som utmärker de flesta gravarna. På flera av dem står det bara orden Okänd sjöman men nu har vi lyckats lista ut vilka som ligger i de flesta av gravarna.

– Här utanför viken gick ju den tidens motsvarighet till motorväg, det var leden mellan Sverige och Finland.

När kyrkogården anlades fanns ingen skog som den som nu omger gravplatsen. Då var det en sandstrand där man såg långt ut över havet.

Det finns ett särskilt gravkors som man bär med sig i minnet och det gäller Kronolotsen Österbergs sex barn som alla dog och begravdes inom en vecka år 1900. Den gången var det difteri som var den stora barnadödaren.

Här begravdes kronolotsen Erik Österbergs sex barn som alla dog i difteri samma vecka. Notera den lilla snidade träfågeln högst upp på korset.

FAKTA:

Kolera är en akut diarrésjukdom som kan döda inom några timmar.

Den sprids mest genom förorenat vatten och mat. Årligen dör ca 140 000 av kolera.

Difteri kallades äkta krupp eller stryparsjukan. Den orsakas av en bakterie som ger andningssvårigheter och även kan påverka hjärtat. I början av 1900-talet dödade den tusentals barn i Sverige men är numera sällsynt.

Spanska sjukan är en influensa som sprids efter första världskrigets slut. Man beräknar att 50 miljoner världen över dog i sjukdomen som främst drabbade ungdomar.

Tuberkulos har drabbat människor i tusentals år. Varje år dör drygt en miljon människor i världen i denna lungsjukdom. Bakterien smittar genom de små vattendropparna som sprids när den sjuke hostar eller nyser.

Gemensamt för alla dessa är att de är mycket smittsamma. Innan det fanns vacciner så var råden att hålla avstånd, hosta och nysa i armvecket och tvätta händerna ofta. Det kanske låter bekant?

Öppen kyrka

Under sommaren har många av Roslagens pastorats kyrkor öppet. Utöver tiderna som presenteras på denna sida kan kyrkan även vara öppen i samband med gudstjänster och förrättningar.

På grund av rådande situation är det fortfarande oklart gällande en del kyrkors öppettider. Aktuell information hittas på hemsidan www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat och på lokala anslagstavlor.

Välkommen att sitta ner en stund i det vackra kyrkorummet för en stunds avkoppling eller enskild andakt.

Arholma kyrka

Kyrkan är öppen alla dagar. Ta passbåten eller så har du egen båt och kliv i land, vandra upp till kyrkan och njut av utsikten över havet. Gå in i kyrkan och glöm inte att skriva i gästboken

Blidö kyrka

Kyrkan är öppen måndag-fredag 12-16 juli kl 11.00-15.00. Läs om Blidö kyrka och kyrkogård på sidan 6.

Björkö-Arholma kyrka

Kyrkan är öppen på onsdagar 30 juni-11 augusti kl 12.00-15.00. Gör ett besök i den vackra kyrkan med kormålningen av Harald Lindberg.

Vad händer under klockstapeln efter kl 15 vid Björkö-Arholma kyrka?

30 juni Björkö musiksällskap spelar.

21 juli Jerker Persson kåserar över vad som stått i tidningarna om Björkö sedan 1700-talet

11 augusti Sommaravslutning.

Mer info hör av dig till församlingspedagog Camilla Karlsson 072-517 24 15
Allt efter gällande regler från FHM.

Estuna kyrka

Kyrkan är öppen måndagar-fredagar 5-23 juli, kl 11.00-15.00. Här finner du

bland annat ett rikt skulpterat altare, altarring och bänkar som är ett arbete utfört av norrtäljesnickaren N.J. Dahlström 1764.

Frötuna kyrka

Kyrkan är öppen måndag-fredag kl 9.00-15.00. Frötuna kyrka är pastoratets äldsta kyrka, den äldsta delen är uppförd under 1100-talet.

Grisslehamns kapell

På grund av rådande situation är det oklart hur det kommer vara under juli detta år. För aktuell information, se svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat.

Länna kyrka

Kyrkan är öppen måndag-fredag 26-30 juli kl 12.00-15.00. På onsdagen kl 12.00 är det lunchmusik i kyrkan med Norrtälje Vokalkvartett, se mer info på sidorna om sommarmusiken på sid 14.

Norrtälje kyrka

Öppen måndag-fredag kl 9.00-15.00, lördagar-söndagar kl 10.00-15.00. Under vecka 29-32 finns möjlighet till guidning i kyrkan, andakt firas kl 12.00. Kyrkan ligger i de centrala delarna av Norrtälje.

Riala kyrka och prästgård

Välkommen till öppen kyrka i Riala tisdag-lördag 20 juli-24 juli kl 12.00-15.00.

Middagsbön kl 12.00, därefter är kyrkan öppen till kl 15.00. Vårdar finns på plats i kyrkan och kan berätta om kyrkans historia och intressanta inventarier. Några dagar hålls klockstapeln öppen. Kyrkråttor har gömt sig lite här och där i kyrkan, välkomna alla barn att leta efter dem!

I Prästgårdsparken finns meditationsstigen "Frälsarkransen". Veckan avslutas 25 juli kl 11.00 med friluftsgudstjänst i parken.

Öppen kyrka även 31 juli kl 12.00-15.00.

Rådmansö kyrka

Kyrkan är öppen måndag-fredag kl 9.00-15.00. På kyrkogården finns en timrad röd stiglucka, dvs överbyggd port genom kyrkogårdsmuren. Den uppfördes 1770 när kyrkogården anlades och tjänstgjorde även som bårhus. Byggnaden är en av få bevarade knuttimrade stigluckor i landet.

Singö kyrka

Kyrkan är öppen på måndagar 28 juni-2 augusti kl 12.00-15.00. Ta en extra titt på det magnifika altarskåpet som är tillverkat i Lübeck på 1490-talet och har funnits i kyrkan sedan 1761. Skåpet är en gåva från grannförsamlingen i Harg.

Söderbykarls kyrka

Kyrkan är öppen måndag-fredag 5-23 juli, kl 11.00-15.00. I kyrkans finns välbevarade kalkmålningar som bland annat illustrerar trosbekännelsen, Fader vår och Ave Maria samt de sju huvudsynderna.

Väddö kyrka

Kyrkan öppen på tisdagar 29 juni-3 augusti kl 12.00-15.00. Vid besöket titta gärna på kyrkans äldsta föremål - dopfuntsfoten. Den är av gotländsk kalksten och utförd omkring 1300.

Vätö kyrka

Öppen kyrka 5-23 juli, måndag till fredag kl 11.00-16.00. Kyrkan ligger vackert belägen vid Vätösundet. Vackra senmedeltida kalkmålningar, troligen utförda av någon i Albertus Pictors "skola".

Arholma kyrka. FOTO: ANNELI EK

Ett av Tobias smultronställen, Sjöstugan, ligger vackert vid Kyrksjön i Frötuna.

FOTO: TOBIAS JOHANNESSEN

Smultronställen

Vad är skillnaden mellan ett svampställe och ett smultronställe? Ett svampställe delar man inte med sig av. Det finns givetvis också likheter, så som att båda är fyllda med godsaker. Runt om i vårt pastorat finns många smultronställen. Underbara platser som man gärna återkommer till av olika anledningar. Det kan vara platser där man finner frid, det kan vara platser som är fyllda av äventyr eller en plats som serverar gudomligt goda kanelbullar. Temat för de smultronställen jag har samlat under rubriken är historia och rofylldhet.

Bakom Frötunagården gömmer sig det första smultronstället, nämligen sjöstugan. Bakom Frötunagården finns en liten

stig som leder till Sjöstugan. En underbar plats invid Kyrksjön med små söta, röda stugor. Trots att den ligger nära E18 hör man inte trafiken. En perfekt plats att ta med sig en picknick-korg och sätta sig och njuta. Utsikten över sjön är fantastisk. Sjöstugan är Frötuna sockens gamla fattigstuga och idag har hembygdsföreningen hand om den. Hembygdsföreningen har samlat och samlar minnen och berättelser som berättar om Frötuna hembygds historia.

Batteri Arbolma

Ett historiskt faktum är att roslagskusten sett många anfall från Ryssland. I ett led i att försvara Sveriges kustband byggdes fästningar runt kustlinjen, där Batteri Arbolma är en del av detta stora försvarsverk. Det stod klart 1968 och var aktivt fram till kustartilleriet lades ner i början av 2000-talet. Här kan man se hur det såg ut under batteriets aktiva år. I berggrummen ryms bland annat sjukvårdssalar, logement och matsalar. Ett stycke nutidshistoria som visar att det inte var allt för länge sedan som kalla kriget tog slut.

Från krig, oro och elände vill jag nu vända blicken mot ett smultronställe som är fyllt av frid och med ro.

Jag vill framför allt slå ett slag för ett smultronställe som gömmer sig i stort sätt varenda socken i pastoratet, nämligen våra vackra kyrkor och kapell. Vi har otroligt vackra kyrkor som är fyllda med lugn och ro. Kyrkorna har olika historier och är olika gamla. Oavsett deras ålder har de samlat människor till glädje och fest, under sorg och förtvivlan, och under vardagens vardaglighet. Varje kyrka har sin charm och sin historia.

I kyrkorna kan man svalka sig under varma sommark dagar och skydda sig mot regn under regniga dagar, men framför allt ta sig en stund av stillhet och tystnad. Kapellen och kyrkorna är otroligt olika i sin utformning och arkitektur. Allt från ”Roslagens katedral”, Väddö kyrka, till den lilla söta kyrkan i Malsta. Var kyrka och kapell har sin charm. Sommarens utmaning kanske kan vara att försöka hinna besöka alla?

Runt om i vårt pastorat finns det självklart fler smultronställen. Jag tror att det finns lika många smultronställen som människor, kanske något fler smultronställen. Dessa underbara platser kan man dela med sig av till andra. Fråga om andras smultronställen så kanske du kan upptäcka nya härliga platser att ta del av.

En välsignad sommar till tillönskas dig.

TOBIAS JOHANNESSEN,
komminister

Batteri Arbolma

Guds skapelse är fantastisk

I år har jag tänkt att odla tomater från frö. Jag är ingen van odlare. Jag stoppar ner pyttesmå tomatfrön i den mörka jorden och vattnar och hoppas.

Efter några månader ska det växa upp en grön buske med stora klasar med solmogna tomater, utlovas det. Om tomatfröet kunde tänka och hade en fri vilja hade det förmodligen aldrig kunnat fantisera om att det skulle kunna bli till något sådant. Troligen inte heller gått med på att läggas ner i jorden för att växa till sig. Men jag planterar, tror och hoppas om än skeptisk.

Vi människor fick en fri vilja av Gud. Vi kan göra val, planera och tänka med våra två-knytnävsstora hjärnor men om vi vore ett tomatfrö skulle vi troligen inte kunna tänka en så storartad tanke som; *"Grön buske med klasar av söta tomater om jag bara vilar i jorden i några veckor"*.

När ett av mina barn var liten såg vi en naturfilm på tv. En fågelamma var ute och letade mat till sina fyra ungar som hungriga väntade i boet. Plötsligt såg hon en liten söt mus på marken. Oj, tänkte jag, nu blir det otäckt. Kanske blir min 4-åring rädd. – Heja lilla musen, försökte jag fånigt. Jag hoppades att dödandet inte skulle komma med i filmen. Men 4-åringen svarade krasst. Men mamma; vill du inte att fågelungarna ska få någon mat till middag då?

Han blev så nöjd när musen blev fångad och senare uppäten av fågelungarna. Inte ett spår av medkänsla för musen. I naturen ska det vara så. Den enes död, den andres bröd. Troligen oroar djuren sig inte ens. Bara lever och så plötsligt är livet slut. Inte mer med det.

Men vi människor oroar oss och försöker hålla fast. Sknaden efter en när och kär är svår men kanske är den gnagande oron värre?

Häromdagen hörde jag en intervju på radio med en läkare som var expert på Covid-19-vaccin. Den här gången blev det riktigt roligt. Hon uttryckte sig lite fel. Hon sa att det här vaccinet som hon förespråkade skulle vara 100% effektivt mot död. Jag tänkte i mitt stilla sinne att

FOTO: PIXABAY

det borde ha blivit en större nyhet, om de hittat ett vaccin som är 100% effektivt mot döden!

Hon menade förstås 100% effektivt mot att dö i Covid-19.

Ja, döden skrämmer oss och kanske har du upplevt den nära?

*"De blomster som i marken
bor kan aldrig själen glömma.
Hur skönt att djupt bland
gläntors flor se solens fingrar
sömma och en vacker klädnad
till den säng som vi ger nam-
net sommarns äng och som
med solens gyllne tråd hop-
sömmas våd för våd."*

Psalm 202

Hur kan vi ha tillit och hopp i livet med döden som följeslagare? Hur kan vi träna oss på att våga se livet "som det är" och samtidigt våga hoppas? Förmodligen är det just det som Jesus försöker att träna oss i. Ja, jag tror att man kan "träna" på bibelord precis som man tränar musklerna på ett gym: Läs Lukas 12:22-34 om att inte bekymra sig.

Det är att lita på att: *"Kommer tid kommer råd"*. Eller *"Som din dag så skall din kraft och vara"*. Det betyder inte att man ska vara oansvarig. Det betyder inte heller att det alltid kommer att vara lätt.

Det krampaktiga planerandet kan bli till en livströtthet om vi inte tränar oss i tillit.

*Att göra de "bästa" valen
skapar de stora kvalen.*

*Att tänka att det kan gå snett
om jag inte gör rätt.*

Sådana tankar skapar en oroskoloss

*För att inte tala om alla som vill påverka oss
Så vänligt beskrivet "för vårt eget bästa".*

*Varför inte bara lägga lite krut på vår nästa.
I det kan vi hitta en frid*

Bara av att finnas bredvid.

Varken tomatfröet, fågeln, musen eller 4-åringen behöver planera eller oroa sig. De bara lever i Guds värld. Vi får försöka lära oss av dem?

Guds skapelse är fantastisk. Vi förstår inte vad och varför saker händer men trots det kan vi välja att just nu se det som är vackert och sjunga med i psalmen 202.

Allt och Alla är vi i Gud. Ingen och inget kan liksom hamna utanför. Vi får lita på att Gud älskar både musen och fågeln och fågelungarna och dig och mig och den till synes kallhamrade 4-åringen.

KARIN SAHLIN,
musiker i Norrtälje-Malsta församling

Kyrkor fyllda av musik

Även denna sommar fylls kyrkorna av sång och musik. Sång, folkmusik, visor, opera – hoppas att du hittar något som passar dig.

Musikkvällarna följer de rekommendationer och regler som regering, folkhälso-myndigheten med flera ger. För att få aktuell information gällande restriktionerna, se hemsidan www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat. På hemsidan finns även information om sommarens gudstjänster samt en annons i Norrtälje Tidning varje fredag.

BLIDÖ FÖRSAMLING

JUNI

Onsdag 30 juni kl 18.15, Blidö kyrka

Musikkvällen börjar redan kl 18.15 med "Barnens allsång"
Kl 19.00 Musik i sommarkväll med gruppen SHE – Helena Vinderson, Karolina Ollinen, Cecilia Runolf och Ida Havsed. Fyra sångerskor och ett piano. De framför egna arrangemang av soul- och poplåtar av kvinnliga artister.

JULI

Onsdag 7 juli kl 17.30, Blidö kyrka

En clown, 10 tärningar 60 symboler och över 700 biljoner berättelser!

När clownen Sven ställer sig på scenen vet han lika lite som ni vad som kommer att hända. Det blir en resa fylld av improvisationer, associationer, lekfullhet och blodigaste alvar.

Kl 19.00 Musik i sommarkväll med 75 öre – Hanna Stenlund Monthan – cello och Ivan Monthan – nyckelharpa. Duons musik har beskrivits som folkfusion, Led Zeppelin, Philip Glass, eller bättre än morfin. De har förmågan att få två instrument att låta som en hel orkester och har sedan 2003 stakat ut sin egen väg inom den svenska folkmusiken.

Onsdag 14 juli kl 19.00, Blidö kyrka

Musik i sommarkväll med Stefan Nymark och Semesterkören. För 12:e året är Semesterkören på Blidö. Kören som bara sjunger på semestern tar det lite lugnt och har så trevlig som de kan tack vare musiken.

Onsdag 21 juli kl 18.15, Blidö kyrka

Musikkvällen börjar redan kl 18.15 med "Barnens allsång"
Kl 19.00 Musik i sommarkväll med trummisen Jojo Djeridi med vänner! Musik i jazzton av Taube, Vreeswijk och pärlor ur den amerikanska sångboken.

Onsdag 28 juli kl 18.15, Blidö kyrka

Musikkvällen börjar redan kl 18.15 med "Barnens allsång"
Kl 19.00 Musik i sommarkväll med Frispel – Agneta Hellström, Göran Månsson, Claudia Müller och Jesper Lagström. Tillsammans med en mängd olika instrument skapar de en unik musikalisk blandning.

AUGUSTI

Onsdag 4 augusti kl 11.00–20.00, Blidö kyrka

"Musik vid kyrkan i solen"

Kl 11.00 "Barnens allsång"

Kl 12.30–14.30 Drop-in-dop, mer info 0176-799 00

Kl 16.00 Norrtälje Countrybrudar

Kl 17.30 Magellan duo

Kl 19.00 "En skärgårdsodysse längs kust och hav" med Michael Blum och Ola Pettersson.

ESTUNA-SÖDERBYKARLS FÖRSAMLING

JUNI

Måndag 21 juni kl 18.00, Estuna församlingsgård

"Invit till högsommaren". Årets sommarsolstånd firas utomhus intill församlingsgården med vår medeltida kyrka i blickfånget. I helig dans firar vi sommarens ljus och årets gång. Dansledarna Gertrud Eriksson och Barbro Strid lär ut steg och melodier på plats när vi välkomnar det tredje kvartalet.

JULI

Torsdag 1 juli kl 19.00, Söderbykarls kyrka

Musik i sommarkväll. "Opera bland humlesurr och smult-ronstrå". De klassiska sångarna Alexandra Linde – sopran och Mårten Wählström – baryton musicerar in sommarens sceniska musik och drama. Pianist är Peter Dahlberg.

Torsdag 15 juli kl 19.00, Söderbykarls kyrka

Musik i sommarkväll "Bland kor och koraler". Folksångerskan Martina Jordan sjunger och berättar om hur gemene man och kvinna sjöng i arbete och vila, för folk och deras fän. Milsvida vallåtar, himmelska koraler och kärleksvisor i glädje och sorg, varvas med allsång där publiken inbjuds att sjunga som man gjorde förr.

Torsdag 29 juli kl 19.00, Estuna kyrka

Musik i sommarkväll. "Romanser och kammarmusik för tre" med Barbro Strid – sopran, Alexandra Linde – piano, Mårten Wählström – kontrabas. Barockt, romantiskt och nyskapat för en till tre sångare och instrumentalister.

FRÖTUNA FÖRSAMLING

JULI
Lördag 31 juli kl 18.00, Frötuna kyrka
Musik i helgsmål med Countryside stompers. "Vi bygger broar över generationsklyftorna" med Per-Olof Johansson – gitarr, Åke Pettersson – kontrabas,

Per Zethelius – piano, Per Wallmyr – klarinett, Gustaf Zethelius – trumpet, Einar Zethelius – sång och diverse hushållsredskap som tvättbräda och diskbalja.

AUGUSTI

Lördag 21 augusti kl 18.00, Frötuna kyrka

Musik vid helgsmål - "Havet och vinden". Ola Pettersson & Michael Blum framför visor och poesi om skärgård, hav och vind.

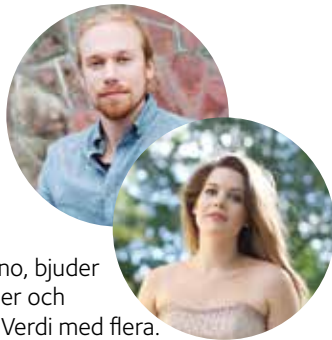
SEPTEMBER

Lördag 4 september kl 18.00, Frötuna kyrka

Musik vid helgsmål.

"Humlor i septembernatten"

Mårten Wählström – baryton, Alexandra Linde – sopran och Christina Wermelin Elgbro – piano, bjuder på en kväll fylld med operasånger och duetter av Mozart, Händel och Verdi med flera.

LOHÄRADS FÖRSAMLING

JULI

Söndag 11 juli kl 18.00, Lohärads kyrka

Gudstjänst med musik. Keltisk kväll med duon Woodlands. Kristina Leesik – fiol, Justyna Krzyzanowska – harpa. Tradition och nyskapande, där skotsk och irländsk musik möts i drömlika och svängiga arrangemang.

Torsdag 22 juli kl 19.00, Lohärads kyrka

Sommarmusik. Klassiska toner med Jenny Augustinsson – viola och Emma Johansson – piano. Vi utlovar klassisk musik på hög nivå!

AUGUSTI

Lördag 14 augusti kl 13.00, Loskälva hembygdsgränd

Loskälva spelmansstämma. Inkulning, allspel, buskspel samt spel från "scenen". kl 14.00 Visstuga i Blå köket med Nya Lotuna Ståmband kl 17.00 Avslutning i kyrkan tillsammans med Tagelfar!

LÄNNA FÖRSAMLING

JULI

Torsdag 1 juli kl 19.00, Högmarsö kapell

Från Bach till jazz med Tomas Janzon, gitarr.

Torsdag 8 juli kl 19.00, Bryggan vid Länna kyrka

Stardust serenades med Ola Pettersson och Leif Wiliamsson – sång, gitarr, munspel.

Lördag 10 juli kl 18.00, Länna kyrka

Musik vid helgsmål. Trio rubato colla parte. Nicole och Janos Johansson – orgel och cello, Patrik Ahlberg – flöjt.

Torsdag 15 juli kl 19.00, Högmarsö kapell

Patrik Ahlberg – flöjt, Staffan Sjöberg – gitarr.

Torsdag 22 juli kl 19.00, Högmarsö kapell

"Underbara balsam". Sångduon Anders Jalkéus och Thomas Sving sjunger Einar Ekberg.

Lördag 24 juli kl 18.00, Länna kyrka

"En skärgårdsodysse längs kust och hav" med Michael Blum & Ola Pettersson.

Onsdag 28 juli kl 12.00, Länna kyrka

Lunchmusik "Min Gud är min herde, Ave Maria, We believe, Stjärna över haven, Vid stranden" med Norrtälje Vokalkvartett. Anne-Marie Sundvall – sopran, Berit Hassegärde – alt, Thomas Sving – tenor/piano, Sven-Åke Engström – bas.

Torsdag 29 juli kl 19.00, Högmarsö kapell

Musik med den keltisk gruppen Woodlands + Bäckafall. Musik med harpa, fiol, nyckelharpa och gitarr.

Lördag 4 september kl 18.00, Länna kyrka

Musik vid helgsmål .Svensk jazzmusik med Jan Allan Trio. Jan Allan – trumpet, Fredrik Olsson – gitarr, Mats Dimming – bas.

NORRTÄLJE-MALSTA FÖRSAMLING

JUNI

Söndag 13 juni kl 18.00, Norrtälje kyrka

Konsert med sopranen Karin Lundin och organisten Mattias Kjellgren.

Söndag 20 juni kl 18.00, Norrtälje kyrka

Franska klanger på kyrkans orgel med organist Daniel Edoff.

JULI

Söndag 4 juli kl 18.00, Markuskyrkan

Musik i sommarkväll "Somriga sånger". Peter Haegermark – piano, Madeleine Andersson – sång, Alice Törne – gitarr/sång, Caroline Andersson – sång.

Söndag 11 juli kl 18.00, Malsta kyrka

Musik i sommarkväll "Sommarpop" med Cajsa Söderman – sång och piano och Erik Bild – gitarr.

Söndag 18 juli kl 18.00, Markuskyrkan

Musik i sommarkväll "Sommarsalong". Barbro Strid – sång, Thomas Wählström – piano.

Söndag 25 juli kl 18.00, Malsta kyrka

Musik i sommarkväll "Varma, klassiska toner" med Karin Sahlin – oboe och Melker Stendahl – piano.

AUGUSTI**Söndag 1 augusti kl 18.00, Markuskyrkan**

Sommarkväll "Bilder från förr och nu". Bengt Ericsson visar bilder och berättar.

Söndag 8 augusti kl 18.00, Malsta kyrka

Musik i sommarkväll. "Klang och drama". Romantisk musik i Napoleons tid. Erik Sunnerstam – flöjt, Eskil Heinegård – klarinett, Marie Nilsson – fagott.

Söndag 15 augusti kl 18.00, Markuskyrkan

Musik i sommarkväll med Cecilia Franzén – sång, Gunilla Sundin – klarinett, Peter Haegermark – piano/orgel.

Söndag 22 augusti kl 18.00, Malsta kyrka

Musik i sommarkväll. "Minnenas sånger och psalmer" Musik för glädje och sorg med Maria Nordemo – sång, Karin Sahlin – piano/orgel.

Söndag 29 augusti kl 18.00, Markuskyrkan

Musik i sommarkväll med Musikgruppen K I M M. Kicki Skördell – sång/gitarr, Ingela Blomdin – sång/flöjt, Maria Edseryd – sång/flöjt, Margareta Backenham-Olsson – sång/flöjt.

RIALA FÖRSAMLING**JULI****Lördag 3 juli kl 18.00, Riala kyrka**

"Sagolikt". Program med bilder av Elsa Beskow. Josefin Andersson – sång, Daniel Beskow – piano.

Lördag 17 juli kl 18.00, Riala kyrka

"Från Bach till Jazz" Tomas Janzon, klassisk gitarr.

Lördag 31 juli kl 18.00, Riala kyrka

"Hela mitt hjärta är fullt av sång". Anders Jalkeus och Thomas Sving i solo och duett. Sångprogram kring Einar Ekberg.

AUGUSTI**Söndag 8 augusti kl 18.00, Riala kyrka**

Musikgudstjänst med Roslagskvartetten "Visor, sånger och jazzballader". Anne-Marie Sundvall – sång, Thomas Sving – sång/piano, Per Carlsson, sång/flöjt/klarinettt och Gunnar Kvarby, bas.

Lördag 21 augusti kl 18.00, Riala kyrka

Suzanne Francett – sång och violin, Eric Francett – kontrabas. Ett klassisk program på hög nivå.

ROSLAGSBRO-VÄTÖ FÖRSAMLING**JULI****Lördag 3 juli kl 18.00, Vätö kyrka**

Musik vid helgsmål. "Trio med blås" spelar musik av bl.a. Beethoven och Brod. Karin Sahlin – oboe, Marie Nilsson – fagott, Peter Dahlberg – piano.

Onsdag 7 juli kl 20.00, Roslagsbro kyrka

Sommarkonsert – "Barock i sommarkväll" verk av bl.a. C. P. E. Bach och G. F. Händel. Kristine West – flöjt, Stina Petersson – cello, Peter Dahlberg – cembalo.

Lördag 17 juli kl 18.00, Vätö kyrka

Musik vid helgsmål. Opera och romanser – duetter och solo. Alexandra Linde – sopran, Mårten Wählström – baryton, Peter Dahlberg, piano.

Onsdag 21 juli kl 20.00, Roslagsbro kyrka

Sommarkonsert med Anna Manell – violin, Jessie Langhard – cello, Peter Dahlberg – cembalo och piano.

Lördag 31 juli kl 18.00, Vätö kyrka

Musik vid helgsmål. Sånger av G. Nystroem, R. Schumann m.fl. Annika Skoglund – mezzosopran, Peter Dahlberg – piano.

RÅDMANSÖ FÖRSAMLING**JULI****Torsdag 22 juli kl 19.00, Rådmansö kyrka**

Musik i sommarkväll. Sing-O-Alla orkestern med jazziga toner från en svunnen tid.

AUGUSTI**Torsdag 5 augusti kl 19.00, Rådmansö kyrka**

Musik i sommarkväll. Duo Tengstrand – "piano och flöjt i filmmusik och jazziga toner". Arne Tengstrand – piano, Annie Tengstrand – flöjt

Torsdag 12 augusti kl 19.00, Rådmansö kyrka

Musik i sommarkväll. 4-händig pianokonsert med Daniel Beskow och Ani Ter-Martirosyan, piano.

Söndag 15 augusti kl 15.00, Rådmansö kyrka

Sommarmusik. Musik och hälsa – Blir man smartare av Mozart? Ger musik bättre hälsa? Dör växter av hårdrock? Följ med när Gunnar Klum och Mats Jansson varvar musik med vetenskapliga rön i en inspirerande föreställning. Gunnar Klum – tenor, Mats Jansson – piano.

VÄDDÖ FÖRSAMLING

JUNI

Lördag 19 juni kl 18.00, Väddö kyrka

"Här är det sköna sommaren!" Therese Hammarberg och Mikael Wittwång bjuder in till sommaren med en härlig blandning av visor, låtar och klassiska verk. Allt från Händel till musik från vår egen tid framförs på sång, piano, trumpet och trombon.

Söndag 20 juni kl 15.00 Singö kyrka

"Här är det sköna sommaren!" Therese Hammarberg och Mikael Wittwång bjuder in till sommaren med en härlig blandning av visor, låtar och klassiska verk. Allt från Händel till musik från vår egen tid framförs på sång, piano, trumpet och trombon.

Onsdag 30 juni kl 18.00, Väddö kyrka

"Här vid stranden, nära vattnet" – Hemsnickrat med Snickars! En konsert med orgelvirtuosen och kompositören Britta Snickars och Väddös egen kyrkomusiker Anders Jalkéus.

JULI

Lördag 3 juli kl 18.00, Björkö-Arholma kyrka

Musik i sommarkväll – vackra flöjttoner, finstämda melodier och lite sång! Flöjtisten Lars Nordstrand och kyrkomusiker Anders Jalkéus bjuder på ett spännande och varierat sommarprogram.

Söndag 4 juli kl 15.00, Arholma kyrka

"Klassiska pärlor, svensk romantik och mer därtill" Emil Österling – cello och Oskar Österling – piano, bjuder på klassiska pärlor och stämningsfull sommar-musik.

Onsdag 7 juli kl 18.00, Singö kyrka

"Klassiska pärlor, svensk romantik och mer därtill" – Emil Österling – cello och Oskar Österling – piano, bjuder på klassiska pärlor och stämningsfull sommarmusik.

Lördag 10 juli kl 18.00, Björkö-Arholma kyrka

"Klassiska pärlor, svensk romantik och mer därtill" – Emil Österling – cello och Oskar Österling – piano, bjuder på klassiska pärlor och stämningsfull sommarmusik.

Söndag 11 juli kl 15.00, Arholma kyrka

"Jazz i kyrkan" – Rolf Fornhammar, Sven Huldt, Kalle Ohlsson, Håkan Rosenkvist, Allan Sjöstedt m.fl.

Lördag 17 juli kl 18.00, Väddö kyrka

"Musik i sommarkväll" – underbara orgeltoner, vackra solo-sånger, finstämda duetter och klangrika ensemblesånger framförs av Karin Oldgren och Bengt Arwén m.fl.

Onsdag 21 juli kl 18.00, Väddö kyrka

"Uti vår hage" – en musikgudstjänst i jazz och folkton. Ett sakralt program där traditionella folkliga koraler möter jazz med Axelina Lindholm – sång, Claes Brodda – klarinett och saxofoner samt Mathias Kjellgren – piano och orgel.

Onsdag 28 juli kl 18.00, Singö kyrka

"Hela ängen blommar". Visor, sånger och jazzballader med Norrtäljetriön Anne-Marie Sundvall – sång, Benny Johansson – klarinett och saxofon, Jörgen Toresson – sång och piano.

Lördag 31 juli kl 18.00, Björkö-Arholma kyrka

"Uti vår hage" – en musikgudstjänst i jazz och folkton. Ett sakralt program där traditionella folkliga koraler möter jazz, med Axelina Lindholm – sång, Claes Brodda – klarinett och saxofoner samt Mathias Kjellgren – piano och orgel.

AUGUSTI

Onsdag 4 augusti kl 18.00, Arholma kyrka

"Så sjung då mitt hjärta, din nya, sköna melodi". Anders Jalkéus och Thomas Sving sjunger och spelar andliga sånger och sånger ur Einar Ekbergs sångskatt i solo och duett.

Lördag 7 augusti kl 15.00, Väddö kyrka

"Klassiska pärlor i sommarkväll" med Annika Skoglund – sång, Anders Jalkéus – sång, Peter Dahlberg – piano/orgel, framför musik av Mendelssohn, Brahms m.fl.

Lördag 7 augusti kl 18.00, Singö kyrka

"Klassiska pärlor i sommarkväll" med Annika Skoglund – sång, Anders Jalkéus – sång, Peter Dahlberg – piano/orgel, framför musik av Mendelssohn, Brahms m.fl.

Lördag 14 augusti kl 15.00, Arholma kyrka

"Nils Ferlin i ord och ton". Lennart Fransson – recitation, Anders Bromander – flygel och dragspel, Ann-Karin Nytell Oldeberg – sång, Grosse Grotherus – gitarr, kontrabas och sång.

Söndag 22 augusti kl 15.00, Väddö kyrka

"Den fantastiska, oslagbara brass sextetten Edsbacka" bjuder på brunnsmusik, visor, schlagers och neapolitanska serenader tillsammans med Anders Jalkéus.

Utöver dessa musiktilfällen firas det gudstjänster i de olika församlingarna hela sommaren – utifrån de rekommendationer och regler som gäller kring pandemin. Information om dessa finns på hemsidansvenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat samt på församlingarnas anslagstavlor. Varje fredag kan du även läsa predikoturerna i Norrtelje Tidning.

KYRKORNA i Roslagens östra pastorat

I Roslagens östra pastorat har vi hela 19 kyrkobyggnader. Alla har sin speciella karaktär och sin egen historia. I Kyrkligt Magasin kommer vi att presentera dem närmare och i detta nummer berättar vi om Vätö kyrka.

KERSTIN MUNDT, fastighetsspecialist

Vätö kyrka

Vätö kyrka är svårdaterad men finns omnämnd första gången 1337 så någon gång under första halvan av 1300-talet byggdes kyrkan. Valven gjordes på 1400-talet, innan dess var det troligtvis trätak. Att valven gjorts senare än kyrkan förklaras av att de bärs upp av valvpelare som är uppmurade på insidan av väggarna och vilar inte på murarna.

Mest iögonfallande är de omfattande medeltida vägg- och valvmålningarna. Dessa utfördes cirka 1490 av en mästare som starkt influerats av den berömde Albertus Pictor. Målningarna kalkades över 1750 men återupptäcktes och togs fram under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. De rengjordes och dokumenterades noga varefter en tunn puts slogs på och målningarna påfördes av en dekorationsmålare enligt den tidens metoder. Målaren tog sig dock lite väl stor frihet och målningarna blev delvis förvanskade med kompletteringar och ny färgskala. 1952-53 gjordes en stor renovering av kyrkan då den påförda putsen och målningarna togs ner och de ursprungliga målningarna åter framträdde. 1999 gjordes den senaste rengöringen och restaureringen av målningarna.

Kyrkans korfönster är speciellt. Det har funnits ett fönster redan på medeltiden men 1730 togs ett betydligt större fönster upp för att få mer ljusinsläpp. 1904 försågs det med en glasmålning. Vid renoveringen 1952-53 ansågs fönstret för stort så drygt halva fönstret murades helt enkelt igen från insidan. Från insidan syns inga spår men det ursprungliga glaset är kvar så från utsidan går det att se det i sin helhet.

FOTON: LARS LINDGREN

Är du intresserad av att läsa mer om våra äldre kyrkor har riksantikvarieämbetet en guldgruva på samla.raa.se. Där finns många publikationer, bland annat en serie från 1900-talets första hälft, Sveriges kyrkor, som utförligt beskriver varje kyrka. Sök på sveriges kyrkor och namnet på kyrkan.

FOTO: JOHANNES FRANDSEN/IKON

RÖSTA I
KYRKO-
VALET

Kyrkoval
19 SEP 2021

Den 19 september är det kyrkoval
**Vad vill du att
Svenska kyrkan ska göra?**

Mer info i septembernumret av Kyrkligt Magasin eller läs på www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat

Svenska kyrkan
ROSLAGENS ÖSTRA PASTORAT

FOTON: ANNELIEK

Minneslunden och askgravlunden på Vaddö

Under 2020 omgestaltades Vaddö minneslund och en askgravlund anlades. Tanken har varit att skapa en tillgänglig grön oas med inslag av skärgård med Vaddö kanal som bakgrund.

Arbetet har ritats, planerats och utförts av personal inom Roslagens östra pastorat.

Återbruk av material har varit en röd tråd i projektet. Vid planeringen har vi även tagit hänsyn till framtida behov av utvidgning av lundarna.

Projektet är inte helt avslutat i dagsläget. Askgravlunden tas i bruk 2021-06-01 och fler utsmykningsplatser och mer växt-

lighet kommer att anläggas under denna säsong.

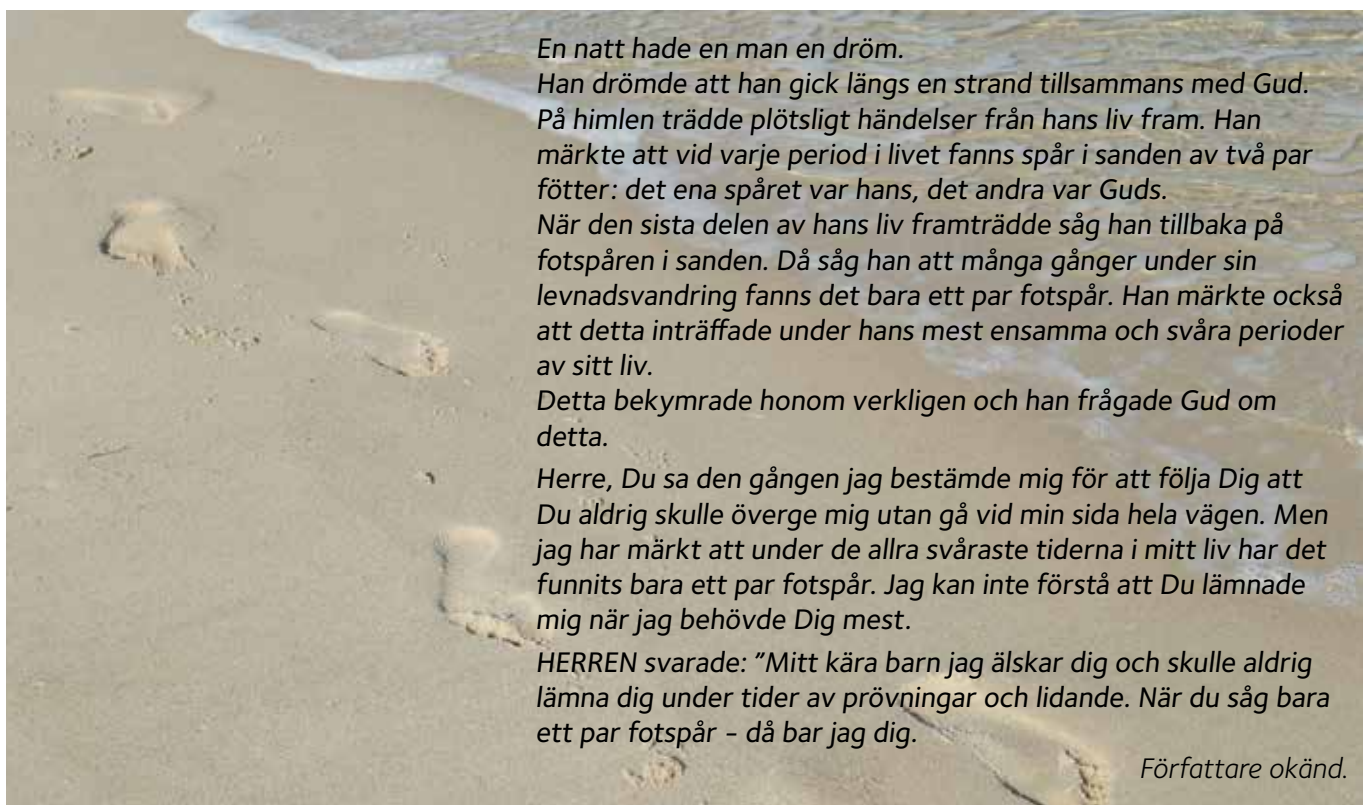
Vi hoppas att ni får tillfälle att besöka den vackra lunden.

MARTIN JOHANSSON,
kyrkogårds- och fastighetschef

Vad är likheten och skillnaden mellan en minneslund och en askgravlund?

Båda gravskicken är av kollektiv karaktär vilket innebär att pastoratet ansvarar för vård och underhåll samt beslutar vad som är tillåtet att smycka med i de gemensamma smykningsplatserna.

- Minneslunden är helt anonym och askan grävs ned utan hölje.
- Askgravlunden är inte anonym men utan gravrätt. Anhöriga får således vara med vid gravsättningen, platsen får dock inte markeras eller smyckas. Askan gravsätts i en tygpåse. En namnskylt kan beställas hos pastoratet till en fastställd avgift.

*En natt hade en man en dröm.
Han drömde att han gick längs en strand tillsammans med Gud.
På himlen trädde plötsligt händelser från hans liv fram. Han märkte att vid varje period i livet fanns spår i sanden av två par fötter: det ena spåret var hans, det andra var Guds.
När den sista delen av hans liv framträdde såg han tillbaka på fotspåren i sanden. Då såg han att många gånger under sin levnadsvandring fanns det bara ett par fotspår. Han märkte också att detta inträffade under hans mest ensamma och svåra perioder av sitt liv.
Detta bekymrade honom verkligen och han frågade Gud om detta.
Herre, Du sa den gången jag bestämde mig för att följa Dig att Du aldrig skulle överge mig utan gå vid min sida hela vägen. Men jag har märkt att under de allra svåraste tiderna i mitt liv har det funnits bara ett par fotspår. Jag kan inte förstå att Du lämnade mig när jag behövde Dig mest.
HERREN svarade: "Mitt kära barn jag älskar dig och skulle aldrig lämna dig under tider av prövningar och lidande. När du såg bara ett par fotspår - då bar jag dig.*

Författare okänd.

AXPLOCK FRÅN FÖRSAMLINGARNA

I varje nummer av Kyrkligt Magasin har vi en hälsning från alla församlingar. Detta är fortfarande en speciell tid vi lever i. Roslagens östra pastorat har fått pausat mycket av den vanliga verksamheten. Gudstjänster har firats i alla församlingar och den verksamhet som bedrivits har följt de restriktioner som gäller från Folkhälsmyndigheten och regeringsbeslut. Församlingarnas medarbetare har fortsatt sitt arbete utifrån pastoratets vision – Närvaro, Förkunnelse och Omtanke.

På följande sidor kommer hälsningar från några av församlingarna!

Tack församlingsherde Lars-Åke Johansson

VÄDDÖ FÖRSAMLING. Till sommaren går Lars-Åke Johansson i pension. På grund av pandemins restriktioner är avtackningen i gudstjänsten preliminärt satt till söndagen den 29 augusti.

Lars-Åke studerade på Johannelunds teologiska institut och Uppsala universitet. Han avskildes till predikant 1978 inom Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Läste in teologexamen och prästvigdes 1988 för Uppsala stift. Han blev som pastorsadjunkt placerad i dåvarande Väddö pastorat och Edsbro församling. År 1990 blev han komminister i Norrtälje församling med 50% tjänst som fängelsepräst på Norrtäljeanstalten.

År 2000 blev han arbetsledande komminister i Markuskyrkan. Efter sju månaders vikariat som kyrkoherde och prost i Norrtälje-Malsta församling installerades han som kyrkoherde i Väddö och Björkö-Arholma pastorat. Som kyrkoherde tjänstgjorde han mellan åren 2009 – 2017. Sedan pastoratsbildandet år 2018 har han tjänstgjort som församlingsherde i Väddö församling. Som präst har Lars-Åke arbetat med det mesta men det som kommit att ligga allra närmast hans hjärta är den kristna mystiken med Taizéinspirerade mässor, djupmeditationer och pilgrimsvandringar.

Vi önskar Lars-Åke allt gott och Guds välsignelse och tackar för en lång och trogen tjänst i Svenska kyrkan.

MIKA WALLANDER, kyrkoherde

Året med pandemin i Väddö församling och vägen framåt

VÄDDÖ FÖRSAMLING. Kära församlingsbor i Väddö församling och alla läsare av Kyrkligt Magasin. Det senaste året har varit utmanande! Utmanande för oss alla både på ett personligt plan och ett yrkesmässigt plan.

Vi som arbetar i Väddö församling har varit tvungna att anpassa vår verksamhet efter direktiv och riktlinjer från myndigheter och pastoratsledning samtidigt som vi har försökt bibehålla innehållet, budskapet och meningen med vårt arbete.

Väddö församling har, liksom övriga församlingar i pastoratet, förändrat sin verksamhet under det gångna året och ur det kommer vi att ta en hel del positiva saker med oss.

Vi har blivit bättre på att arbeta digitalt. Vi har varit tvungna att lära oss nya sätt att nå våra församlingsmedborgare genom digitala medier så som hemsidor, Facebook, Youtube och liknande kanaler.

Min inspirerande kollega prästen Anders Skagerström och jag såg i höstas till att åka coronasäkert till Arholma när vi skulle ha gudstjänst, trots att det var snudd på halv storm. Ja, här kan man ju lägga in flera bibelcitater om man vill, till exempel Markus 4:39 "Han vaknade och talade strängt till vinden och sade till sjön: 'Tig! Var tyst!' Och vinden lade sig, och det blev alldeles lugnt." Riktigt så kanske det inte var, men vi kände att Gud vakade och höll sin hand över oss!

En annan coronasäker verksamhet var "Psalmogram"-vägen, vilket blev ett väldigt uppskattat inslag i de mest isolerade Väddöbornas tillvaro. Min underbara kollega Annika Svärd och jag tog beställningar och åkte runt i hela vår stora församling och levererade hälsningar, sånger och psalmer. Så många fina

möten och härligt att kunna bidra med musik, sång och en hälsning.

Nu stundar dock en varmare vår och en förhoppningsvis underbar sommar. Nyligen tog några av mina fantastiska kollegor och jag en coronasäker och härlig våreftermiddagsgolfrunda på Väddö golfklubbs helt fenomenala golfbana och kombinerade bra och dåliga golfslag med inspirerande tankar om framtiden och tiden efter pandemin för Väddö församling.

Det kommer att bli bra! Det kanske inte kommer att bli precis som förr, men det kommer ändå att bli vansinnigt bra.

Så vi hoppas att du, ja just du, vill ta nya tag med oss så snart vi får komma igång i lite större skala. Sök upp oss, ring oss, maila oss, kom till oss, besök oss och vara med vid våra kyrkliga aktiviteter så kommer vi att hitta tillbaka till vår fina församlingsgemenskap och samhörighet snart igen. För håll med om att man har tappat fotfästet lite och känt sig lite vilsen och isolerad.

Men det är ju då det är så fnurligt att Gud finns där hela tiden för oss, och vi kan faktiskt bara åka med om vi håller alla sinnen öppna och vill kliva på!

Med förhoppning om att vi ses på vår fortsatta resa i Roslagens östra pastorat!

ANDERS JALKÉUS, kyrkomusiker

Några av medarbetarna i Väddö församling passade på en vacker dag att spela golf och prata om tiden efter pandemin.

Från Estuna och Söderbykarls horisont

ESTUNA-SÖDERBYKARLS FÖRSAMLING.

I skrivande stund i slutet av april när vi ett tag hade nästan sommar, för att sedan återinträda i vinter med snö och kyla, så lever vi på hoppet om bättre tider när det här läses.

Ännu lever vi med 8-personers begränsning när vi träffas, men nu hoppas jag att allt har lättat med hjälp av varmare väder och att fler är vaccinerade.

I församlingsrådet ser vi åter framåt och börjar planera för mer normala tider framåt hösten. I sommar hoppas vi åter på att ha båda kyrkorna öppna tre veckor i juli, delvis bemannade med ungdomar som hjälper besökare och även medverkar i gudstjänster och andakter.

I midsommar, på Johannes Döparens dag, har vi som vanligt gudstjänst i Karls kyrkoruin. Sedan firar vi tillsammans med Roslagsbro/Vätö församling, först i juli vid Labacken och den 8 augusti är vi på Eriksskulle i Söderbykarl, där vi firar gudstjänst ledd av vår förra kyrkoherde Yngve Erkstam.

Vi rekommenderar ett besök på Eriksskulle hembygdsmuseum, väldigt fina samlingar och gamla byggnader, ett litet "Skansen", på nära håll. Läs gärna Ulrikas text om sommarens utställning.

En skön och avkopplande sommar önskar vi varandra!

BIRGIT FRANSSON, ordförande i församlingsrådet

Utställning på Eriksskulle

ESTUNA-SÖDERBYKARLS FÖRSAMLING. I mitten av 1800-talet anställdes skolläraren Johan Ahlén som organist och klockare i Söderby-Karls kyrka.

Johan var en mångsidig och påhittig herre som krånglade sig ur flera av de åtaganden som en klockare skulle ha på den tiden, bland annat undervisa i småskolan, sköta tvätt av kyrkans textilier och tillverka oblater.

Däremot ägnade han sig åt, berättas i Söderbykarlsboken av Gustaf Unestam, så kallad "smyghandel", både hemma och i sockenstugan där han sålde mat och förnödenheter till sockenborna. Men han skötte tydligen sitt jobb ändå och 1886 fick han medalj för lång och trogen tjänst i församlingen då han varit i tjänst i 42 år.

I sommarens utställning på Eriksskulle finns en soffa med tillhörande stolar som Johan Ahlén har ägt. I utställningen finns också den predikstol som suttit i Karls kyrka – nuvarande Karls kyrkoruin, en kyrkstöt (en lång käpp som man stötte till de som satt och sov i kyrkan under gudstjänsten så de skulle vakna) och dörrar från Karls kyrka. Även tavlor, textilier och kort från Johan Ahléns tid i församlingen finns med.

Utställningen öppnar i samband med den traditionella sommarfesten på Eriksskulle den 4 juli.

ULRIKA SÖDRÉN, kyrkvärd och förtroendevald i Estuna-Söderbykarls församling

Lohärads församling coronaanpassar

LOHÄRADS FÖRSAMLING. Verksamheten i Lohärads församling fortgår även om det inte är "som vanligt". Församlingsrådet är angeläget att försöka anpassa verksamheten till de förutsättningar som nu råder och bara i de fall där det inte är möjligt att "ställa om" så får vi pausa den verksamheten.

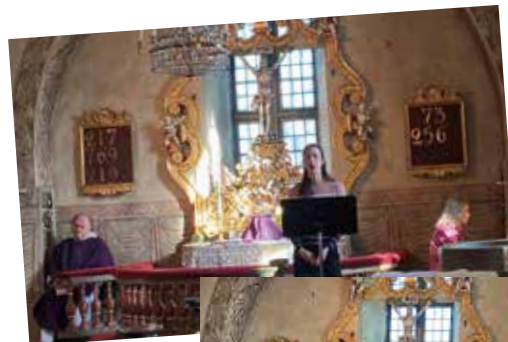
Lohärads kyrkokör kan inte öva som den brukar. I stället erbjuder Eva Zethelius som är körens ledare alla körsångare individuella sånglektioner i salen i Prästgården. Det är ett fantastiskt sätt för körsångarna att utveckla sångtekniken och inte minst att överhuvudtaget hålla rösten i gång när det inte finns möjlighet att sjunga i kör. Det här gör att kören "håller sig i form" och utvecklas trots att det inte går att ha körövningar.

I Prästgården har det nu installerats mobilt bredband. Det har redan blivit en stor tillgång. Församlingsrådet har haft de två senaste mötena med några deltagare på plats i Prästgården och övriga via Teams vilket gjort att alla kunnat se varandra. Den projektor och projektorduk som funnits i Prästgården sedan tidigare kommer nu till användning även vid möten med församlingsrådet. Det gör att mötena går både "lättare" och blir "roligare". Vi hoppas nu att bredbandet med tillgång till Wifi ska bli en tillgång för alla som är i Prästgården.

Gudstjänst firas som vanligt varje vecka. Då och då med några extra inslag. En söndag bjöd kyrkvärden och körsångaren Hanna Kindberg på solosång, på Maria Bebdelsedag sjöng Eva Zethelius till ackompanjemang av Per Zethelius vackra Mariasånger, vid långfredagens gudstjänst bjöd Peter Dahlberg på orgelmusik och på påskdagen medverkade Märten Wählström och Alexandra Linde med sång. På påskdagen blev det också grillkorv ute vid grillplatsen vid Prästgården efter högmässan. På påskdagen liksom vid några andra tillfällen fick vaktmästaren den otacksamma uppgiften att meddela några som kom till kyrkan att det var "fullt" dvs att gränsen på åtta besökare, utöver dem som tjänstgör, var nådd.

Årets första utomhusgudstjänst ägde rum redan den 11 april. I strålende vårsol bänkade vi oss utanför Lohärads Idrottsförnings klubblokal på Björkhaga idrottsplats. Gudstjänsten leddes av Anna Wallin som också bjöd på solosång och ackompanjerade till psalmerna.

Text och foto: HANS AUGUSTINSSON

Hanna Kindberg sjunger solo vid en av gudstjänsterna i fastan.

Eva Zethelius sjunger Mariasånger på Marie bebdelsedag.

Församlingsherde Fredrik Ekström i en av de svarta mässhakarna för långfredagen.

Årets första utomhusgudstjänst. Anna Wallin leder gudstjänsten hos Idrottsförningen.

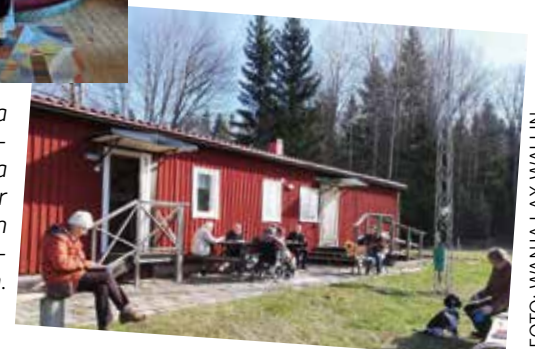

FOTO: WANJA LAX WALLIN

Ny kyrkvård – Jonathan Rosqvist

ROSLAGSBRO-VÄTÖ FÖRSAMLING. Det är söndag den 14 mars, klockan är två på eftermiddagen och en mäsas i Vätö kyrka ska precis inledas. Jonathan Rosqvist är ny kyrkvård i församlingen och ska tjänstgöra för första gången. Det är mitt i en pandemi och antalet gudstjänstbesökare är därefter, men i slutet av gudstjänsten blir han välkommen av församlingsherde Fredrik Ekström.

För att vi alla i församlingen ska få en inblick i vem Jonathan är så ringde jag upp honom för en kort intervju om hans kyrkvårdskap, som i skrivandets stund pågått under knappt två månader. Jonathan är 21 år och bosatt i Norrtälje, men han är uppväxt nära brofästet ut mot Vätö och gick sina första år i skolan på Vätö. Den första kontakten med Svenska kyrkan kom via skolavslutningarna som alltid firades i Vätö kyrka. Sångersövades in under ledning av Peter Dahlberg och Jonathan testade även på att sjunga i barnkören, även om det bara blev några få gånger.

Som så många andra handlade familjen på affären på Vätö och vid ett tillfälle när Jonathan var i sju-åtta-årsåldern fanns där en lapp om en Riddarskola. Detta lockade och Riddarskolan under ledning av Anders Hedbom blev för honom ytterligare en kontakt med kyrkan och dess verksamhet. Jonathan nämner under vårt samtal att det är just barn- och ungdomsverksamheten som kyrkan anordnar som han uppskattar allra mest. Att det finns roliga, spännande, tillgängliga och kostnadsfria aktiviteter för barn och unga är viktigt.

Hur började då kyrkvårdskapet? Jo, det började för ungefär ett år sedan när Peter Dahlberg nämnde för Jonathan att det förmodligen skulle passa honom att vara kyrkvård. Det samtalet sådde ett frö och efter att ha bollat detta med Patrik Jansson ett antal gånger så antog Jonathan utmaningen. Kyrkvårdskapet lockade av flera anledningar, dels så är det utmanande och spännande att lära sig nya saker, men framför allt lockade möjligheten att få lära sig mer om kristendomen och om Svenska kyrkan.

Jonathan skrattar till lite när han får frågan om vad som är svårast med att vara kyrkvård, men det var relativt enkelt att svara på – det är alla nya ord och begrepp. Det tar en stund innan ord som ambo, palla och singulum används utan hinder.

När vi pratar om kyrkvårdens uppdrag att leda församlingen i bön blir det lite allvarigt. Jonathan använder uttryck som "miktigt" och "viktigt" och nämner samtidigt att han aldrig haft svårt för sig att tala inför andra, förutom just i kyrkan. Det är kombinationen av att läsa texterna ordagrant och samtidigt vidareförmedla dess budskap som gör det svårare än att prata fritt, som man kan göra vid andra sammanhang.

Jonathan är nu en fullodig medlem av kyrkvårdgruppen i Roslagsbro-Vätö församling och kommer att ses på gudstjänster, konserter och mässor framöver.

JONAS WESTBERG

FOTO: MONICA CARLSSON

FOTO: MARGARETA YTTERGÅRD

Avtackning och välkomnande

RIALA FÖRSAMLING. Vid friluftsgudstjänsten på Kristi himmelfärdsdag avtackades Evy Karlsson. Evy började sitt arbete i församlingen med att ta hand om gravar med skötselavtal. Arbetet övergick sedan till skötsel av Prästgården med lokalvård, pyssel med blommor och inventarier, allt det som en husmor behöver göra. I drygt 20 år har Evy haft den uppgiften.

Ny kyrkvaktmästare efter Hans Brimert är Sven Eriksson. Sven har sin bas i Riala med tjänst både ute på kyrkogården och inne i kyrkan. Tjänsten innebär också att arbeta i Länna och på Blidö vid behov.

Varmt tack Evy! Varmt välkommen Sven!

Brudkronan

RIALA FÖRSAMLING. I förra numret av Kyrkligt magasin efterlyste vi vem som tillverkat en virkad brudkrona. Jo, det är Ethel Pettersson som då bodde i Sättra, numera i Norrtälje.

Rialadag den 28 augusti

RIALA FÖRSAMLING. Med anledning av att Norrtälje kommun firar 50 år, planerar nu Riala byalag tillsammans med kyrkan, föreningar och näringsidkare för en Rialadag med olika aktiviteter såsom musik, tipspromenader, café, med mera.

Vi vill visa upp vad som finns i Riala på ett trevligt och lite annorlunda sätt. Du som privatperson får givetvis också delta! Kanske vill du visa upp din vackra trädgård? Byta sticklingar? Ha loppis? Visa kaninhopp? Ordna ponnyridning? Eller något helt annat?

Rialadagen ska vara till för alla åldrar – nyinflyttade, hemvändare och du som bott här i generationer. På en karta märker vi upp allt som kommer att ske under dagen så att vi kan ta oss runt och träffas på ett coronasäkert sätt. Har du förslag på en aktivitet? Tveka inte att kontakta info@rialabyalag.se

Håll utkik i Facebookgruppen för Riala byalag och på Rialabyalag.se

Riala församling kommer att erbjuda aktiviteter i Riala kyrka och Prästgårdsparken.

FAMILJEDAG LÄNNA, BLIDÖ och RIALA FÖRSAMLINGAR.

Det kommer vara en familjedag med utdelning av barnbiblar i Länna, Blidö och Riala församlingar. För mer information (och uppdateringar gällande restriktioner kring pandemin) se hemsidan www.svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat eller ring Ellinor 073-046 88 45 eller Ylva-Li 0176-749 42.

Riala kyrka 7 juni kl 17.30

Länna kyrka 8 juni kl 17.30, Blidö kyrka 9 juni kl 17.30

KORSORD

Från Psaltaren: Du gjorde månen, som visar årets tider, och							Korsordskonstruktör: Lars-Göran Ståhl ©	HÄNDER	BAND	LOS ANGELES	BÄR BÄR	RULLA	LITEN ENSEMBLE
							HÖG-TIDLIGT						
							TRAVESER ELLER VENTILER						
							LÖVTRÄD			DITT OCH MITT	MELLAN RE OCH FA		
							GRUND ELLER TOG NER				SKOLÄMNE		
											HAR KLOR		
SKÄNKAN	SIKT						FISK ELLER FÖRPACKNING						
	GALA												
DET ÄR EN UPPSKATTAD LEDIGHET FÖR BARN	UT-TORKAD	GISTNA	STÄLLS IBLAND UPP VID FRISPARK	MODERN	KROPPSVÄTSKA MUSKELSTÖRNING	STAD I MICHIGAN							
						TYNGD							
LÄGEN												ANVÄNDA ETT SINNE	
												LYCKSÖKAREN	
										NATT OCH DAG LAXYNGEL OCH GLOR			
FÖRSÖK ATT FÅ INTIMARE KONTAKT										GENMÅLE			
										GICK BRA & VANN ÖVER			
@			1010			STÄLLDE UPP ELLER FOR							BOULEVARD
			MATBRÖD			NYA TESTAMENTET & VILODAG							
UPPBÄDANDE AV INFORMATION													KEMISKT TECKEN FÖR NATRIUM
PLACERADE	ANHÄLLAN OM NÅGOT MAN VILL HA	BÄR BÄR			PALLA			GÅR FRÅN HJÄRTAT					
								SKÄREN					
UNDERJORDISK VÄXTDEL				TREMULERADE	STRÖM	VEGETARISK MATRÄTT							
SKÖNJDE						PÅSFORMIG VÄSKA					HUNDRA KVADRÄTMETER		KÄRLEK LITEN GRÖNSAK
						UTSTOD OCH HÅLL							FOTPLATTA
KROPPSDELAR ELLER EKAR										SATSDDEL ELLER JAMES BOND			
ÖKA ELLER GÖR BORDTENNISRACKETAR											RÄTT		
SNIDADE					LIGGER PÅ SICILIEN					BÖRJADE I AGUNNARYD	GULLIG		
					SPISADES						TRIST ELLER ARID		
FÄR DRA			NÄMND ELLER TIPS				ARGUMENTERA						
			INGET FÖR UNGA				IVRIGT						
GJORT INTRYCK						REKLAM	UTBILDAS PÅ HANDELSHÖGSKOLA						
							INGÅR METALL I	GILLAR GLADA					
TUN													POPULÄRT FRÅGESPEL PÅ 80-TALET
KRUKVÄXT MED KÖTTIGA OCH TAGGIGA BLAD					KORRODERAR ELLER BRYNER							VERKA	

NAMN: _____ TEL: _____

Skicka in ditt korsord, senast den 1 augusti, till Roslagens östra pastorat, Box 15, 761 21 Norrtälje. Skriv ditt namn och telefonnummer. Märk kuvertet "Korsord". Tre vinnare kommer dras och dessa vinner Roslagens östra pastorats soppbok. Vinnarna meddelas per telefon och finns på svenskakyrkan.se/roslagensostrapastorat i början av augusti.

Vinnare i förra numret var: Eva Nordlander, Karin Molander och Agneta Hildeberg.

Ta chansen att musicera i Roslagens bästa akustik

LÄNNA FÖRSAMLING. Nu öppnar vi upp Länna kyrka för alla glada proffs och amatörer i bygden. Första dagen på sommarens kyrkvecka i Länna blir en dag för våra lokala talanger. **Måndagen den 26 juli kl 12.00-15.00 öppnar vi kyrkan för just din musik.**

Ta med dig ditt instrument, din röst, din publik och den musik du vill framföra. Vill du använda flygel eller orgel så går det bra. Vår kantor Thomas Sving kommer att vara på plats för den som önskar ackompanjemang eller någon att musicera med.

Länna kyrka är berömd för sin fantastiska akustik och har använts för ett antal skivinspelningar. Gästande musiker är lyriska över den fina akustiken. Detta är en möjlighet att fylla kyrkans valv med just din musik.

Arrangemanget bygger på spontanitet och tider bokas inte i förväg. Vid frågor kontakta gärna Lena Hultin 070-392 72 36.

FOTO: LARS LINDGREN

Historien om Länna kyrkbåt

LÄNNA FÖRSAMLING. Redan på 1700-talet fanns det kyrkbåtar i Länna kyrksjö. Det var det enklaste sättet att ta sig till kyrkan då vägarna var nästan obefintliga vid denna tid. Det fanns cirka sex kyrkbåtar runt sjön.

I den kända Grovstadagboken från 1730-talet är en av kyrkbåtarna omskriven, den skulle rustas inför våren. En kyrkbåt från 1800-talet fanns kvar på 1920-talet. Foton och människor som mindes och har berättat. Men då den till slut var dålig sänktes den i södra delen av sjön. Och vid denna tid tog man sig till kyrkan via landsvägen.

Kyrkoherde Gustav Björklund hade läst historien om kyrkbåtarna från förr. Han uppmanade på 1970-talet de boende runt Länna kyrksjö att komma till kyrkan med egna båtar en speciell söndag i slutet av juli. Det kom många båtar.

I början av 1980-talet beslutade Länna hembygdsförening att bygga en ny kyrkbåt. Man kunde rekonstruera den efter foton och lyckades dyka och hitta resterna av den sänkta båten! Man kunde mäta längd och bredd. Åtta roddare samt roder i aktern. Kopian byggdes av Erik och Arne Fredriksson vid Mora Varv i Bergshamra.

Den åttonde juli 1984 sjösattes den nya kyrkbåten. Sedan dess är det kyrkbåtsrodd i Länna kyrksjö varje sommar. I och med det blev det tyvärr en kraftig minskning av privata båtar som kom. Nu uppmanas därför de boende runt sjön att åter komma med sina egna båtar och ansluta sig till rodden med kyrkbåten.

Länna hembygdsförening som varit ägare till båten beslutade för några år sedan att skänka kyrkbåten till Länna församling, som man haft samarbete med sedan invigningen 1984.

Den 29 augusti 1988 hade Norrtälje kommun kungabesök. Besöket avslutades med att kungaparet kom till Länna kyrka och fick en roddtur i kyrkbåten under ledning av hembygdsföreningens ordförande Åke Söderman. Kyrkbåten i Länna är den enda kyrkbåten i pastoratet och den kan lånas ut i samband med vigsel i Länna kyrka.

Den första augusti är det dags för årets rodd, efter rodden är det friluftsgudstjänst med spelmansmusik, följt av kyrkkaffe. Välkomna!

PELLE SIGNAL JOHANSSON,
ansvarig för kyrkrodden i Länna församlingsråd

Tack Tord!

FRÖTUNA FÖRSAMLING. Ett sorgligt besked har nått oss om att vår käre vän Tord Bengtsson avlidit.

Tord fyllde för inte så länge sedan åttioåtta år och över fyrtio år vigde han åt Frötuna församling. Något vi alltid kommer vara mycket tacksamma för.

Tord, tillsammans med sin fru Elke, har under många år gjort ett enastående och stort arbete för kyrkan och Frötuna församling. Tord har under åren varit med i församlingen som ordförande i kyrkorådet och församlingsrådet. Även som ledamot i kyrkofullmäktige under många år.

Vi minns omtänksamma och drivna Tord, hans energiska arbete med Frötuna församlingshems tillkomst. Som kyrkvärd där han i många år var ett föredöme i vår kyrka. Tord var som ett uppslagsverk när det kom till Frötuna kyrka och alla dess inventarier. Många fina stunder i kyrkan, under sammanträden och andra tillfällen är minnen vi alltid bär med oss.

Saknaden och sorgen delar vi med hustru Elke, barn, barnbarn, släkt och vänner.

FRÖTUNA FÖRSAMLINGSRÅD

TACK VARE DIG!

.....
Detta går din kyrkoavgift till

Konfirmation

Dop

Vigsel

Livet

Begravning

Scouter Bibeläventyret

Skolkyrka

Barn, familj

Läger

Taizéresa

& ungdom

Barnrytmik

Upplivelsevandringar

Ledarutbildning

Öppna förskolor

Ungdomskväll

Lovverksamhet

Pilgrimsvandringar

Kropp & själ

Meditation

Retreat

Bibeltudium

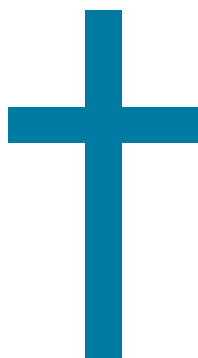
Uppdrag & omvärld

Internationella grupper

Volontärer

Second hand-butik

Språkcafé

Morgonmessa
Andakt **Gudstjänster**
Präst & våffla Högmessa Gud & spagetti
Gudstjänst på serviceboenden Musikgudstjänst
Mässa med små & stora
Allhelgona, Påsk, Jul
- Årets stora högtider

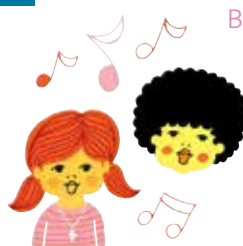

Barnkörer

Konserter

Musik & körer

Vuxenkörer

Finskspråkig verksamhet

Caféverksamhet

Syfoöreningar

Soppluncher

Mötesplatser

Träffar för daglediga

Självård

Diakoni
- Samtal & stöd

Hembesök

Krishantering Familjerådgivning

Enskilda samtal

Kyrkor & lokaler

Sjukhuskyrka

Fängelsekyrka

Layout Camilla Gustafsson Glas

.....
Vill du bli medlem i Svenska kyrkan, kan du bli det nu!

Fyll i talongen och skicka till Roslagens östra pastorat, Box 15, 761 21 Norrtälje eller kom till Mariagården, Kyrkogatan 4 i Norrtälje (bredvid Norrtälje kyrka). Tel 0176-799 00

ANMÄLAN OM INTRÄDE I SVENSKA KYRKAN

Personnummer:..... Namn:.....

Adress:..... Tel:.....

Datum och namnteckning:.....